VĂN HÓA

CƠ QUAN CỦA BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

NĂM THỨ 68
THỨ SÁU
28.11.2025 (9.10 Ất Tỵ)
Số 143 (4277)
www.baovanhoa.vn
Email: baovanhoa@fpt.vn

Một hành trình oai hùng của nhân dân các dân tộc Lào [2]

Cần tôn vinh, khen thưởng kịp thời những hành động anh hùng [3]

Cơ hội tái định vị Huế trong bản đồ di sản thế giới

(VH). "Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi Quần thể di tích Cố đô Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2050" được đệ trình lần này không chỉ là một văn kiện kỹ thuật. Đây là kết quả của một tầm nhìn dài hạn, của những nỗ lực tìm lại mạch nguồn phát triển cho vùng đất Cố đô trong một bối cảnh thế giới đang chứng kiến những thay đổi lớn về cách tiếp cận di sản... [8+9]

Toàn cảnh Kinh thành Huế

Ảnh: INTERNET

VĂN HÓA & **SUY NGẪM**

"Nhã ngữ" và "thậm xưng"

● MINH TUỆ

Trong tu từ học, "thậm xưng" và "nhã ngữ" là những biện pháp dùng để tăng ấn tượng cho lời nói. "Thậm xưng" là nói nhấn, còn "nhã ngữ" là nói giảm. Giống như khi đi viếng, người ta tránh dùng những chữ "chết", "tử" mà nói nhẹ đi bằng "từ trần", "qua đời"... Khi cần nhấn mạnh thì dùng biện pháp ngược lại. Thi ca thường sử dụng hai phép này.

(Xem tiếp trang 2)

Nhận diện văn hóa từ căn cốt đến năng lực điều tiết [13]

Khát vọng "giữ lửa" Tuồng và Dân ca kịch trong đời sống hiện đại [11]

Trường ở Hà Nội được thu 12.000 đồng/giờ nếu đón con muộn [4]

Một hành trình oai hùng của nhân dân các dân tộc Lào

Hôm qua 27.11, tại Hà Nội, Chủ tịch nước Lương Cường dự Lễ kỷ niệm 50 năm Quốc khánh nước Cộng hòa Dân chủ nhân dân Lào (2.12.1975 - 2.12.2025) và 105 năm Ngày sinh Chủ tịch Kaysone Phomvihane (13.12.1920 - 13.12.2025). Buổi lễ do BCH Trung ương Đảng, Chủ tịch nước, Quốc hội, Chính phủ, Ủy ban TƯMTTQ Việt Nam và TP Hà Nội long trọng tổ chức.

Chủ tịch nước Lương Cường đọc diễn văn kỷ niệm **Ảnh: TTXVN**

Đọc diễn văn tại lễ kỷ niệm, Chủ tịch nước khẳng định, 50 năm qua là một chặng đường lịch sử rực rỡ, rất vẻ vang của nhân dân các dân tộc Lào, một hành trình oai hùng, tràn đầy niềm tin, kiên trì với con đường đã lựa chọn, tin vào tương lai tươi sáng của đất nước. Dưới sự lãnh đạo của Đảng Nhân dân Cách mạng Lào, đất nước Lào đã chuyển mình mạnh mẽ, đoàn kết, kiên cường vượt qua mọi khó khăn, thách thức, giành được nhiều thành tựu to lớn, nổi bật trên mọi lĩnh vực; chính trị, xã hội ổn định; quốc phòng, an ninh được giữ vững; đời sống của nhân dân ngày càng được nâng cao, thu nhập bình quân đầu người tăng gần 20 lần trong 40 năm qua. Quan hệ đối ngoại ngày càng được mở rộng, uy tín và vị thế của CHDCND Lào không ngừng được nâng cao trên trường quốc tế.

Thay mặt lãnh đạo Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam, Chủ tịch nước nhiệt liệt chúc mừng và chia sẻ niềm vui về những thành tựu quan trọng, có ý nghĩa lịch sử mà Đảng, Nhà nước và nhân dân Lào anh em đã đạt được trong chặng đường phát triển 50 năm qua. Cũng trong dịp kỷ niệm đặc biệt này, thành kính tưởng nhớ và tri ân Chủ tịch Kaysone Phomvihane, người sáng lập Đảng Nhân dân Cách mạng Lào, người bạn lớn thân thiết, thủy chung của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam, Chủ tịch nước nhấn mạnh cuộc đời của Chủ tịch Kaysone Phomvihane là biểu tượng sáng ngời của lòng yêu nước, trí tuệ chiến lược, đức hy sinh vì nhân dân. Dù đã đi xa, nhưng tư tưởng, tầm nhìn và đường lối đúng đắn của Chủ tịch Kaysone Phomvihane vẫn mãi là di sản quý giá, kim chỉ nam cho sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước Lào trong thời kỳ mới...

Nhân buổi lễ trọng thể thắm tình đoàn kết hữu nghị, anh em, thay mặt lãnh đạo Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam, Chủ tịch nước Lương Cường một lần nữa chúc nhân dân các dân tộc Lào anh em, dưới sự lãnh đạo sáng suốt và đúng đắn của Đảng Nhân dân Cách mạng Lào, đứng đầu là Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Thongloun Sisoulith, sẽ tiếp tục giành được nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước; thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XI và Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2021-2025, tiến tới tổ chức thành công Đại hội Đảng toàn quốc Đảng Nhân dân Cách mạng Lào lần thứ XII; chúc mối quan hệ hữu nghị vĩ đại, đoàn kết đặc biệt, hợp tác toàn diện, thủy chung, trong sáng Việt Nam - Lào, Lào - Việt Nam mãi mãi xanh tươi, đời đời bền vững. **P.V**

"Nhã ngữ"...

(Tiếp theo trang 1)

Như Nguyễn Khuyến khi khóc Dương Khuê: Bác Dương thôi đã thôi rồi/ Nước mây man mác ngậm ngùi lòng ta! *Còn khi nghe tin kẻ đáng ghét bị cướp, ông lại viết:* Tôi nghe kẻ cướp nó lèn ông!

Hình thức như thăm hỏi, nhưng thay vì "nhã ngữ" để chia sẻ, ông dùng "thậm xưng" để nhấn thêm một đòn đau, một bậc thầy trong ngôn ngữ nghệ thuật.

Người viết nhớ đến điều này bởi gần đây xảy ra vụ học sinh lớp 7 kéo tóc, vít đầu cô giáo, được quay lại rồi đưa lên mạng xã hội. Sau sự việc, nhà trường và gia đình thống nhất xin lỗi cô và khép lại vụ việc. Trong khi đó, tại một hội nghị, một cán bộ Bộ GD&ĐT lại cho rằng, đây là sự việc rất nghiêm trọng. Tôi nghĩ rằng để nhận định chính xác, cần tìm hiểu cụ thể và xem xét các khía cạnh khác nhau.

Trước hết, ai cũng đồng ý rằng một học sinh lớp 7 còn bồng bột, hành vi sai nhưng đã xin lỗi thì cần ghi nhận. Em vẫn phải tiếp tục việc học. Tuy nhiên, cách xử lý quá "êm" như cho xong lại đáng suy ngẫm. Theo thông tin, khi sự việc xảy ra, không học sinh nào đứng ra can ngăn và lý do được đưa ra là em học sinh kia thân hình quá to lớn. Lý giải này không thật sự thuyết phục. Thêm vào đó, ai là người quay clip và đưa lên mạng? Mục đích là gì? Điều này chưa được làm rõ. Tất nhiên, không nên biến thành "đấu tố", nhưng cần làm sáng tỏ nguyên nhân phía sau.

Tiếp theo, vị cán bộ của Bộ GD&ĐT cho rằng, sự việc "rất nghiêm trọng". Có lẽ ông muốn đánh giá đúng tính chất chứ không chỉ nhìn vào hậu quả trực tiếp. Nhưng cũng phải xem "rất nghiêm trọng" trong phạm vi nào: Một trường hợp, một nhà trường, một địa phương hay cả hệ thống giáo dục?

Điều người viết muốn nói là trong ngôn ngữ cũng như trong xử lý hành chính mà cụ thể ở đây là quản lý nhà trường, không nên dùng "nhã ngữ" hay "thậm xưng", mà cần một thứ ngôn ngữ khách quan, dựa trên sự thật "trần trụi", tất nhiên trong nội bộ thầy cô với nhau. Chỉ khi đó mới giải quyết hợp tình hợp lý. Có thể học sinh lớp 7 ấy không ý thức được hành vi tưởng "vô hại" lại có thể làm "dậy sóng" dư luận vì đi ngược đạo thầy trò. Có thể người quay clip và đưa lên mạng cũng không lường được hậu quả. Nhưng nếu không có clip, liệu xã hội có biết trong nhà trường xảy ra chuyện như vậy không?

Xử lý các em có thể nhẹ nhàng nhưng không thể xuê xoa. Các em cần hiểu rõ tác hại của hành vi. Nhà trường cũng phải giáo dục để tránh tái diễn. Phát biểu của cán bộ ngành giáo dục, theo tôi, đúng với tính chất vụ việc, và quan trọng hơn là cần có giải pháp để nền giáo dục phát triển lành mạnh.

Mới đây, Quốc hội bàn nhiều về chế độ, chính sách ưu đãi cho nghề giáo, và cùng với đó, cả nhà nước và nhân dân đều kỳ vọng "trường ra trường, lớp ra lớp, thầy ra thầy, trò ra trò". Đó là trách nhiệm rất lớn đối với đất nước và nhân dân. ■

Trưng bày các tư liệu, hình ảnh về hành trình của Bác Hồ tại Trung Quốc

Bảo tàng Hồ Chí Minh TP Huế vừa khai mạc triển lãm chuyên đề "Con đường cách mạng - Đồng chí Hồ Chí Minh tại Trung Quốc", trưng bày 370 tư liệu, hình ảnh, hiện vật liên quan. Triển lãm tập trung vào các nội dung chính: Xây dựng tổ chức từ những ngày đầu; Cùng một lòng căm thù và chống ngoại xâm; Hỗ trợ lẫn nhau và mối quan hệ thân thiết; Tinh thần hữu nghị, quang vinh muôn đời…

Qua đó, giới thiệu tới công chúng về những hoạt động cách mạng của Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh ở Trung Quốc, về tình đoàn kết hữu nghị truyền thống và quan hệ ngoại giao giữa Việt Nam và Trung Quốc do Chủ tịch Hồ Chí Minh cùng các nhà lãnh đạo, Nhân dân hai nước thiết lập, củng cố và phát triển. Triển lãm diễn ra từ nay đến tháng 1.2026. Cũng trong dịp này, Bảo tàng Hồ Chí Minh TP Huế tổ chức Hội thảo "Di sản văn hóa Hồ Chí Minh trong lòng nhân dân TP Huế" nhân kỷ niệm 45 năm thành lập bảo tàng (1980-2025). Trong hành trình qua, Bảo tàng Hồ Chí Minh TP Huế đã không ngừng đổi mới về nội dung và phương pháp trưng bày. Các không gian được sắp xếp theo chủ đề rõ ràng, sử dụng nhiều yếu tố mỹ thuật, âm thanh và công nghệ số để tăng tính tương tác.

TP Huế có gần 20 di tích và điểm di tích liên quan đến Bác Hồ. Đặc biệt, hệ thống di tích Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Huế gồm 4 di tích (Nhà lưu niệm số 112 Mai Thúc Loan, Nhà lưu niệm tại làng Dương Nỗ, Đình làng Dương Nỗ, Trường Quốc Học Huế) đã được Thủ tướng Chính phủ xếp hạng là di tích quốc gia đặc biệt năm 2020. Qua đó, khẳng định giá trị nổi bật của hệ thống di tích này không chỉ đối với địa phương mà còn với lịch sử và văn hóa dân tộc. Đồng thời, mở ra cơ hội lớn cho công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di tích mà Bảo tàng Hồ Chí Minh TP Huế giữ vai trò hạt nhân, kết nối và lan tỏa giá trị di sản.

S.THÙY

Lan tỏa thông điệp tích cực, chia sẻ văn hóa yêu thương trên mạng xã hội

Ngày 27.11 tại Hà Nội, Bộ VHTTDL đã tổ chức Hội nghị cung cấp thông tin, định hướng truyền thông lĩnh vực VHTTDL. Ủy viên dự khuyết BCH Trung ương Đảng, Thứ trưởng Thường trực Bộ VHTTDL Lê Hải Bình chủ trì Hội nghị.

Hội nghị được tổ chức nhằm cung cấp thông tin và định hướng hoạt động truyền thông cho các đơn vị, cá nhân trong lĩnh vực truyền thông số; qua đó tăng cường kết nối, nâng cao hiệu quả tuyên truyền về VHTTDL trên mạng xã hội. Tại Hội nghị, lãnh đạo các đơn vị liên quan đã chia sẻ về những sự kiện VHTTDL nổi bật sẽ diễn ra trong thời gian tới; đồng thời, cung cấp các thông tin mới nhất về chủ trương, định hướng xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh trên không gian mạng. Trong phần trao đổi, các MCN, đơn vị sản xuất nội dung và nhà sáng tạo đã nêu thực tế hoạt động của mình, gồm cả những điểm còn vướng mắc. Các bên cũng bày tỏ mong muốn Bộ VHTTDL thiết lập cơ chế thông tin thường xuyên hơn để cập nhật kịp thời các thông tin chính thống, qua đó định hướng kịp thời; hỗ trợ đội ngũ những người làm sáng tạo nội dung trên môi trường số.

Phát biểu kết luận buổi làm việc, Thứ trưởng Thường trực Lê Hải Bình ghi nhận và đánh giá cao những đóng góp trách nhiệm, tinh thần hợp tác của các trang, kênh nội dung số lớn trên không gian mạng trong thời gian qua. Thứ trưởng bày tỏ sự trân trọng đối với việc các nền tảng, kênh nội dung đã tích cực cập nhật, lan tỏa thông tin về tình hình mưa lũ tại miền Trung và Tây Nguyên. Qua đó, cung cấp nhiều thông tin hữu ích cho người dân, hỗ trợ đáng kể cho công tác cứu hộ, cứu nạn.

Trong thời gian tới, Thứ trưởng Thường trực Lê Hải Bình đề nghị các MCN cùng các KOLs, trang, kênh nội dung số tiếp tục bám sát diễn biến mưa lũ, bảo đảm thông tin được truyền tải phải chính xác, tránh gây hoang mang trong dư luận. Đặc biệt, cần tăng cường quan tâm, phát hiện và chia sẻ về những hoàn cảnh khó khăn chưa được tiếp cận hỗ trợ; đẩy mạnh lan tỏa tinh thần "tương thân tương ái", khuyến khích phong trào san sẻ, giúp đỡ nhau trong lúc hoạn nạn. Thứ trưởng tin tưởng rằng, những thông tin và thông điệp tích cực này sẽ tiếp tục nhận được sự ủng hộ mạnh mẽ từ cộng đồng, góp phần lan tỏa giá trị tốt đẹp trong xã hội.

Đ.TOÁN

THỦ TƯỚNG PHẠM MINH CHÍNH:

Cần tôn vinh, khen thưởng kịp thời những hành động anh hùng

● L.SƠN

Chiều 27.11, Thủ tướng Phạm Minh Chính, Chủ tịch Hội đồng Thi đua - Khen thưởng Trung ương nhiệm kỳ 2021-2026 (Hội đồng) chủ trì phiên họp lần thứ 15 của Hội đồng để thẩm định, xem xét, quyết định các tập thể, cá nhân được đề xuất khen thưởng, tôn vinh tại Đại hội Thi đua yêu nước toàn quốc lần thứ XI; đồng thời xem xét, thống nhất một số nội dung liên quan đến công tác chuẩn bị tổ chức Đại hội Thi đua yêu nước toàn quốc lần thứ XI.

Phát biểu tại Phiên họp, Thủ tướng Phạm Minh Chính đánh giá cao Hội đồng và các thành viên Hội đồng đã nỗ lực, tập trung, tích cực chuẩn bị Đại hội Thi đua yêu nước toàn quốc lần thứ XI. Từ nay đến Đại hội Thi đua yêu nước toàn quốc lần thứ XI không còn nhiều, khối lượng cần chuẩn bị tương đối lớn, yêu cầu đòi hỏi chất lượng rất cao, Thủ tướng Chính phủ yêu cầu làm tốt các công tác tổ chức lễ tân, hậu cần, bảo đảm chu đáo, an toàn, tiết kiệm, chính xác để tổ chức Đại hội Thi đua yêu nước toàn quốc lần thứ XI với tinh thần trang trọng, nghiêm túc, vui tươi, lành mạnh, đặc sắc, có tính lan tỏa cao, bền vững, an toàn.

Đại hội không chỉ tổng kết các phong trào thi đua, khắc họa được bản chất của phong trào thi đua trên tất cả lĩnh vực, góp phần vào thành tựu chung của cả nước; lựa chọn tôn vinh các cá nhân, tập thể của giai đoạn 2021-2025, phản ánh đúng bản chất tiêu biểu, xuất sắc của các tổ chức, cá nhân; đồng thời khơi dậy lòng tự hào dân tộc, tạo động lực, truyền cảm hứng, cổ vũ các phong trào thi đua trong giai đoạn 2026-2030, trong đó có thi đua đạt mục tiêu tăng trưởng 2 con số, cùng cả nước bước vào kỷ nguyên mới phát triển giàu mạnh, văn minh, phồn vinh, hạnh phúc.

Thủ tướng Phạm Minh Chính phát biểu tại phiên họp Ảnh: NHẬT BẮC

Cũng theo Thủ tướng Chính phủ, thời gian qua đất nước có nhiều sự kiện, phong trào như: Công cuộc phòng, chống đại dịch Covid-19; các phong trào thi đua đầu tư phát triển hạ tầng chiến lược; xóa nhà tạm, nhà dột nát; an sinh xã hội; đảm bảo an ninh, trật tự, quốc phòng; thể thao, văn hóa; phòng, chống, khắc phục hậu quả bão, lũ, thiên tai; thúc đẩy phát triển khoa học, công nghệ… Trong đó, có nhiều sự kiện mang tính lịch sử và xuất hiện nhiều trường hợp xả thân, cống hiến vì nhân dân, vì đồng đội, vì đất nước. Do đó, cần tôn vinh, khen thưởng kịp thời những hành động anh hùng của những con người, tập thể anh hùng và cũng qua đó tôn vinh giá trị cốt lõi của dân tộc.

Thủ tướng yêu cầu hoàn thiện hồ sơ các tập thể, cá nhân như Hội đồng đã thông qua để trình cấp có thẩm quyền xem xét; đồng thời tiếp tục rà soát, để phát hiện, đề xuất khen thưởng, tôn vinh các tập thể, cá nhân có thành tích đặc biệt xuất sắc để đề nghị khen thưởng, tôn vinh.■

Thi đua "70 ngày cao điểm" lập thành tích chào mừng Đại hội lần thứ XIV của Đảng

Bộ VHTTDL vừa ban hành văn bản số 6386/BVHTTDL-KHCNMT về việc thực hiện một số nhiệm vụ năm học 2025-2026, Phong trào thi đua "70 ngày cao điểm" lập thành tích chào mừng Đại hội lần thứ XIV của Đảng.

Theo đó, Bộ VHTTDL đề nghị các cơ sở đào tạo trực thuộc Bộ triển khai thực hiện các chủ trương, định hướng của Đảng, Chính phủ, Quốc hội; các quy định, hướng dẫn liên quan tới về giáo dục và đào tạo; huy động nguồn lực để nâng cao năng lực và hiệu quả hoạt động, tạo bước chuyển biến mạnh về chất lượng đào tạo và nghiên cứu trong toàn hệ thống cơ sở đào tạo; chuẩn bị tốt các tiền đề cho giai đoạn phát triển mới kỷ nguyên vươn mình của dân tộc, để thực hiện đột phá chiến lược về nguồn nhân lực, nhất là nhân lực chất lượng cao trong các lĩnh vực văn hóa, thể thao và du lịch.

Cụ thể, các cơ sở đào tạo trực thuộc Bộ tập trung hoàn thiện thể chế, cơ chế, chính sách, pháp luật, kiện toàn tổ chức bộ máy, nâng cao năng lực quản trị nhằm đẩy mạnh thực hiện tự chủ đại học: Tiếp tục rà soát, sửa đổi, bổ sung, ban hành mới hoặc đề nghị cấp có thẩm quyền ban hành các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến giáo dục và đào tạo trong các cơ sở đào tạo thuộc phạm vi quản lý của Bộ VHTTDL; Nghiên cứu, hoàn thiện các quy định về tăng quyền tự chủ, nâng cao trách nhiệm giải trình, phát huy dân chủ trong các cơ sở đào tạo. Nghiên cứu chính sách, cơ chế tự chủ đối với các cơ sở giáo dục đại học, học viện để phù hợp với xu thế chung và điều kiện thực tiễn hiện nay; Nghiêm túc thực hiện đúng các quy định về quản lý thu chi tài chính, quản lý đầu tư, mua sắm, quản lý sử dụng tài sản công trong các cơ sở đào tạo…

Tăng cường bồi dưỡng, phát triển, nâng cao chất lượng đội ngũ giảng viên, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và hội nhập quốc tế: Rà soát, quy hoạch phát triển đội ngũ giảng viên, đáp ứng chuẩn cơ sở giáo dục đại học, giáo dục nghề nghiệp, chuẩn giảng viên trong cơ sở đào tạo và chuẩn chương trình đào tạo thuộc các lĩnh vực, nhóm ngành đào tạo; bảo đảm các điều kiện về mở ngành, phù hợp với quy mô tuyển sinh của từng cơ sở đào tạo; Tăng cường tập huấn, bồi dưỡng và tạo điều kiện cho đội ngũ giảng viên tự đào tạo, bồi dưỡng về năng lực ngoại ngữ, năng lực chuyên môn nghiệp vụ, năng lực tổ chức và thực hiện nghiên cứu, năng lực ứng dụng công nghệ tiên tiến trong dạy và học, nhất là công nghệ số và trí tuệ nhân tạo...

Đổi mới, hiện đại hóa chương trình và phương thức đào tạo, đáp ứng tốt hơn nhu cầu nhân lực chất lượng cao của thị trường lao động và nhu cầu học tập đa dạng của người học trong bối cảnh mới... Tập trung đầu tư hiện đại hóa, ứng dụng chuyển giao công nghệ, nâng cao tiềm lực nghiên cứu khoa học, thúc đẩy đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số: Xây dựng cơ chế đặt hàng nghiên cứu khoa học trong lĩnh vực văn hóa nghệ thuật, thể dục thể thao và du lịch, gắn với nhu cầu thực tiễn phát triển ngành và địa phương; đẩy mạnh đầu tư cho các phòng thí nghiệm ứng dụng công nghệ cao trong bảo tồn, trình diễn, số hóa di sản và phân tích thể thao ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI), công nghệ học máy (ML); Đẩy nhanh chuyển đổi số trong các cơ sở đào tạo trực thuộc Bộ. Cụ thể hóa nội dung triển khai chuyển đổi số trong các chương trình đào tạo. Phát triển kho học liệu số ở tất cả các trình độ, ngành nghề đào tạo, dùng chung toàn ngành và liên kết với quốc tế. Đẩy mạnh hội nhập quốc tế trong giáo dục đào tạo...

Triển khai thực hiện Phong trào thi đua "70 ngày cao điểm" lập thành tích chào mừng Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng và tổng kết năm công tác 2025: Tập thể Ban Giám hiệu, cán bộ, giảng viên, người lao động trong các cơ sở đào tạo nhận thức rõ vị thế, vai trò và đặc thù của đơn vị, tập trung tối đa đổi mới mô hình quản trị nhà trường theo hướng hiệu suất, kỷ cương để thực hiện tốt nhiệm vụ được giao; Huy động tối đa nguồn lực, quyết tâm hoàn thành vượt mức 100% các chỉ tiêu, kế hoạch công tác năm 2025; Tổ chức ít nhất một sự kiện, hoạt động văn hóa, nghệ thuật, thể thao hoặc công bố công trình nghiên cứu, sản phẩm sáng tạo có tính lan tỏa cao trong 70 ngày thi đua, nhằm phục vụ công tác truyền thông chính sách của Bộ VHTTDL.

T.SƯƠNG

Học viên Học viện Múa Việt Nam Ảnh: NHẬT LINH

Trường ở Hà Nội được thu 12.000 đồng/giờ nếu đón con muộn

Hôm qua 27.11, HĐND TP Hà Nội đã thông qua nghị quyết quy định danh mục các khoản thu và mức thu, cơ chế quản lý thu, chi đối với các dịch vụ phục vụ, hỗ trợ hoạt động giáo dục, đào tạo đối với cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông công lập. Nghị quyết trên bổ sung dịch vụ trông giữ, chăm sóc học sinh ngoài giờ, bao gồm trông giữ trước và sau giờ học chính khóa (không tính tiền ăn).

Cụ thể, Hà Nội cho phép các trường tiểu học, THCS tổ chức trông giữ trẻ em, học sinh ngoài giờ (bao gồm trước và sau giờ học chính khóa) với mức thu tối đa 12.000 đồng/60 phút. Các khoản thu khác giữ nguyên mức trần, gồm: 235.000 đồng/tháng tiền chăm sóc bán trú; 133.000 đồng/tháng cho trang thiết bị phục vụ bán trú; 16.000 đồng/tháng tiền nước uống; 10.000 đồng/km đối với dịch vụ xe đưa đón học sinh.

Ngoài ra, Hà Nội cũng sẽ bỏ 2 dịch vụ gồm học hai buổi/ngày ở cấp THCS và hoạt động giáo dục ngoài giờ chính khóa, bồi dưỡng kiến thức các môn văn hóa. Nguyên nhân là từ năm học 2025-2026, các trường không được thu tiền học thêm theo Thông tư 29 của Bộ GD&ĐT. Đồng thời những trường THCS, THPT có đủ điều kiện cơ sở vật chất phải tổ chức học hai buổi/ngày theo Chỉ thị 17 của Chính phủ. Dịch vụ duy nhất còn lại trong nhóm ngoài giờ chính khóa là giáo dục kỹ năng sống do nhà trường trực tiếp triển khai, với mức thu dự kiến 15.000 đồng/giờ dạy.

V.D

Xử lý 2.100 học sinh và phụ huynh vi phạm an toàn giao thông

Theo Cục Cảnh sát giao thông (Bộ Công an), ngày 26.11, Cục trưởng Cục Cảnh sát giao thông đã phát lệnh kiểm tra chuyên đề học sinh, phụ huynh học sinh vi phạm trật tự, an toàn giao thông và hành vi giao xe cho người không đủ điều kiện điều khiển phương tiện, trong cùng một thời điểm trên toàn quốc. Trong 2 ca công tác (từ 11h-13h30 và từ 16h-17h30) ngày 26.11, lực lượng Cảnh sát giao thông đã xử lý 2.100 trường hợp vi phạm trật tự, an toàn giao thông (1.944 học sinh; 156 phụ huynh chở học sinh), tạm giữ 848 phương tiện.

Trong số các trường hợp vi phạm, phát hiện có hai trường hợp vi phạm nồng độ cồn (1 học sinh tại Quảng Ngãi; 1 phụ huynh tại Quảng Ninh); 28 học sinh chạy quá tốc độ; 9 trường hợp (6 học sinh, 3 phụ huynh chở quá số người quy định); 496 học sinh chưa đủ tuổi điều khiển phương tiện (đã lập biên bản 211 trường hợp phụ huynh về hành vi giao xe cho người không đủ điều kiện điều khiển phương tiện, đang tiếp tục xác minh để xử lý 285 trường hợp); 1 học sinh không chấp hành tín hiệu đèn giao thông (Phú Thọ); 3 học sinh không chấp hành hiệu lệnh của người kiểm soát giao thông (Lâm Đồng, Lào Cai, Ninh Bình)...

Riêng tại Hà Nội, lực lượng Cảnh sát giao thông đã xử lý 285 trường hợp (trong đó có 243 học sinh, 42 phụ huynh), phạt tiền ước tính gần 300 triệu đồng, tạm giữ 129 phương tiện. Các lỗi vi phạm gồm: Chở quá người (2 trường hợp), chưa đủ tuổi điều khiển xe mô tô (66 trường hợp), vi phạm về đội mũ bảo hiểm (206 học sinh, 42 phụ huynh), không gương chiếu hậu (61 học sinh, 2 phụ huynh), sử dụng điện thoại khi điều khiển phương tiện (1 học sinh), không có giấy phép lái xe (1 học sinh, 2 phụ huynh)…

Lực lượng Cảnh sát giao thông các địa phương đã thông báo về 228 gia đình, 871 nhà trường, 150 Công an cấp xã để phối hợp xử lý, quản lý học sinh vi phạm và tiếp tục thực hiện với các trường hợp còn lại.

B.N

Thuế thu nhập cá nhân sẽ có nhiều thay đổi

● **HOÀNG HƯƠNG**

Với hàng loạt điều chỉnh lớn liên quan đến giảm trừ gia cảnh, biểu thuế lũy tiến, thu nhập được miễn, giảm thuế và chính sách thuế đối với cá nhân kinh doanh, dự án Luật Thuế thu nhập cá nhân (sửa đổi) đang tạo nhiều kỳ vọng về việc bảo đảm công bằng, hài hòa lợi ích giữa Nhà nước và người nộp thuế, đồng thời phù hợp hơn với bối cảnh kinh tế, xã hội hiện nay.

Trong báo cáo gửi Quốc hội, Chính phủ cho biết, việc sửa đổi Luật Thuế thu nhập cá nhân (TNCN) lần này được xây dựng trên cơ sở ý kiến thẩm tra của Ủy ban Kinh tế và Tài chính, ý kiến của đại biểu Quốc hội tại phiên thảo luận ngày 5.11 vừa qua và tiếp thu tại Hội trường ngày 19.11. Các nội dung được điều chỉnh theo hướng mở rộng hơn quyền lợi của người nộp thuế, đồng thời bảo đảm nguồn thu hợp lý cho ngân sách trong dài hạn.

Hoàn thiện chính sách thuế thu nhập cá nhân là một trong những nhiệm vụ trọng tâm
Ảnh: VGP

Bước điều chỉnh cần thiết

Một trong những thay đổi quan trọng nhất của dự luật là điều chỉnh mức giảm trừ gia cảnh. Theo Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội ban hành ngày 17.10.2025, mức giảm trừ cho bản thân người nộp thuế được nâng lên 15,5 triệu đồng/tháng và cho mỗi người phụ thuộc là 6,2 triệu đồng/tháng. Với mức giảm trừ mới này, cá nhân chưa có người phụ thuộc phải có thu nhập từ 17 triệu đồng/tháng trở lên mới phải nộp thuế; trường hợp có một người phụ thuộc, ngưỡng chịu thuế là khoảng 24 triệu đồng/tháng; có hai người phụ thuộc, ngưỡng chịu thuế lên tới khoảng 31 triệu đồng/tháng. Đây được đánh giá là bước điều chỉnh cần thiết khi mức sống tăng, chi phí sinh hoạt lớn, nhằm giảm gánh nặng thuế cho người lao động.

Cùng với đó, biểu thuế lũy tiến từng phần, vốn là trụ cột quan trọng của thuế thu nhập cá nhân cũng được đề xuất điều chỉnh. Hiện nay, Luật TNCN quy định 7 bậc thuế, từ 5% đến 35%, với khoảng cách từng bậc chỉ từ 5 đến 28 triệu đồng. Điều này khiến nhiều người lao động rơi vào tình huống "nhảy bậc thuế" khi tăng thu nhập không đáng kể nhưng phải chịu thuế suất cao hơn. Trong dự luật mới, Chính phủ kiến nghị rút số bậc thuế từ 7 xuống còn 5, đồng thời nới rộng khoảng cách giữa các bậc. Theo phương án đang được xem xét, biểu thuế mới gồm các mức: Thu nhập đến 10 triệu đồng/tháng chịu thuế suất 5%; trên 10 đến 30 triệu đồng chịu thuế 15%; trên 30 đến 60 triệu đồng chịu thuế 25%; trên 60 đến 100 triệu đồng chịu thuế 30%; trên 100 triệu đồng áp mức 35%.

Việc thu gọn số bậc và nới rộng khoảng cách được kỳ vọng giúp hệ thống thuế đơn giản, minh bạch, dễ áp dụng hơn; đồng thời hạn chế việc tăng thu nhập không đáng kể nhưng lại bị đẩy lên mức thuế cao hơn như hiện nay. Nhiều ý kiến đại biểu Quốc hội cũng đề nghị nghiên cứu thêm phương án giảm nhẹ một số mức thuế suất nhằm hỗ trợ người có thu nhập trung bình, nhóm đang chịu ảnh hưởng lớn từ biến động giá cả và chi phí sinh hoạt.

Bảo đảm quyền lợi của người nộp thuế

Bên cạnh các nội dung cốt lõi về giảm trừ gia cảnh và biểu thuế lũy tiến, dự luật lần này cũng bổ sung, hoàn thiện nhiều quy định về thu nhập được miễn, giảm thuế. Chính phủ đề xuất mở rộng một số khoản thu nhập không chịu thuế, phù hợp với bản chất của thu nhập và chủ trương, chính sách của Nhà nước thời gian qua. Một số khoản được xem xét miễn thuế gồm: Thu nhập do quỹ bảo hiểm trả khi hưu trí tự nguyện, khoản chi hỗ trợ người lao động làm thêm giờ, làm ban đêm; các khoản doanh nghiệp trả trong các trường hợp người lao động không nghỉ phép, trợ cấp thôi việc, hỗ trợ học phí cho con em, lãi trái phiếu chính quyền địa phương… Những khoản thu nhập này theo đánh giá là mang tính chất an sinh, hỗ trợ người lao động, không phải thu nhập làm giàu, nên cần có cơ chế thuế phù hợp.

Việc bổ sung quy định cho phép người nộp thuế được trừ một số khoản chi trong năm nếu đáp ứng tiêu chí phù hợp cũng đang được nghiên cứu. Đây là bước tiến hướng tới việc ghi nhận các chi phí thực tế của người lao động, thay vì áp dụng cơ chế khấu trừ cứng như hiện nay. Cách tiếp cận này phù hợp với thông lệ quốc tế và được kỳ vọng giúp chính sách thuế tiệm cận hơn với đời sống của người làm công ăn lương. Một nội dung đáng chú ý nữa là chính sách thuế đối với cá nhân kinh doanh. Theo quy định hiện hành, cá nhân kinh doanh có doanh thu dưới 100 triệu đồng/năm không phải nộp thuế TNCN và thuế giá trị gia tăng (GTGT). Tuy nhiên, sau khi Quốc hội thông qua Luật Thuế GTGT sửa đổi ngày 26.11.2024, mức doanh thu không phải nộp thuế GTGT được nâng lên 200 triệu đồng/năm từ ngày 1.1.2026. Để bảo đảm sự tương đồng trong hệ thống pháp luật, Chính phủ trình Quốc hội nâng ngưỡng doanh thu không chịu thuế TNCN đối với cá nhân kinh doanh lên mức 200 triệu đồng/năm.

Bộ Tài chính cũng đề xuất bổ sung quy định về phương pháp tính thuế đối với cá nhân có doanh thu trên ngưỡng không chịu thuế. Theo đó, các cá nhân kinh doanh có doanh thu trên 3 tỉ đồng/năm sẽ nộp thuế theo thuế suất tương ứng với thuế thu nhập doanh nghiệp đang áp dụng cho doanh nghiệp có doanh thu dưới 3 tỉ đồng. Trường hợp cá nhân kinh doanh có doanh thu dưới 3 tỉ đồng nhưng không xác định được chi phí, họ sẽ tiếp tục nộp thuế theo tỷ lệ trên doanh thu như hiện nay (0,5-2% tùy lĩnh vực), nhưng vẫn được trừ mức doanh thu không chịu thuế khi tính thuế. Cách tính này nhằm bảo đảm công bằng giữa hộ kinh doanh và doanh nghiệp nhỏ, đồng thời khuyến khích tuân thủ thuế.

Tổng thể, những điều chỉnh trong dự luật Thuế TNCN được xây dựng theo hướng bảo đảm quyền lợi của người nộp thuế, giảm thiểu tác động của lạm phát và biến động kinh tế, đồng thời xây dựng một hệ thống thuế rõ ràng, minh bạch, phù hợp với mức sống của người dân. Việc sửa đổi lần này cũng là bước quan trọng nhằm tiệm cận thông lệ quốc tế, tăng khả năng cạnh tranh của môi trường kinh tế, đặc biệt trong bối cảnh chuyển đổi số, lao động tự do và mô hình kinh doanh cá nhân phát triển mạnh. Chính phủ nhấn mạnh, sẽ tiếp thu đầy đủ ý kiến đại biểu Quốc hội, ý kiến của người dân và doanh nghiệp, để hoàn thiện dự thảo Luật trước khi trình thông qua, hướng tới một hệ thống thuế công bằng, hiệu quả và phù hợp với điều kiện kinh tế, xã hội của đất nước trong giai đoạn mới. ■

Bảo đảm người dân có nhà ở an toàn trước Tết Nguyên đán năm 2026

Thủ tướng Phạm Minh Chính ký Công điện số 232/CĐ-TTg ngày 27.11 yêu cầu các Bộ, ngành, địa phương liên quan khẩn trương thống kê, rà soát, tổng hợp báo cáo thiệt hại về nhà ở của nhân dân do mưa lũ tại khu vực Nam Trung Bộ. Công điện gửi Chủ tịch UBND các tỉnh Đắk Lắk, Khánh Hòa, Gia Lai, Lâm Đồng; Bộ trưởng các Bộ: Tài chính, Nông nghiệp và Môi trường, Quốc phòng, Công an, GD&ĐT, Y tế.

Vừa qua, tại khu vực Nam Trung Bộ đã xảy ra đợt mưa lũ, ngập lụt lịch sử, gây thiệt hại rất nặng nề về người, nhà cửa, tài sản, ảnh hưởng rất lớn đến đời sống của Nhân dân và công trình cơ sở hạ tầng của Nhà nước, nhất là tại các tỉnh: Đắk Lắk, Khánh Hòa, Gia Lai và Lâm Đồng. Sau lũ, hàng nghìn ngôi nhà bị hư hỏng nặng, hàng trăm hộ dân bị mất nhà cửa do sập, đổ, trôi, cần nhiều nguồn lực để sửa chữa, xây dựng lại, nhiều trường học, trạm y tế, bệnh viện cũng chưa thể hoạt động trở lại. Để nhanh chóng sửa chữa, xây dựng lại nhà cửa cho các hộ dân có nhà bị hư hỏng nặng, sập, đổ, trôi, bảo đảm chỗ ở ổn định cho Nhân dân trước Tết Nguyên đán năm 2026, tiếp theo Công điện số 227/CĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ và Nghị quyết số 380/NQ-CP của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ yêu cầu:

Chủ tịch UBND các tỉnh: Đắk Lắk, Khánh Hòa, Gia Lai và Lâm Đồng chỉ đạo cơ quan chức năng và chính quyền cơ sở khẩn trương rà soát, thống kê, tổng hợp báo cáo cụ thể về một số nội dung sau: Số hộ dân có nhà bị sập, đổ, trôi cần phải xây dựng lại; Số hộ dân có nhà bị hư hỏng nặng cần phải sửa chữa; Tổng kinh phí cần thiết hỗ trợ nhân dân sửa chữa, xây dựng lại nhà cửa (trong đó báo cáo rõ nhu cầu kinh phí để hỗ trợ nhân dân sửa chữa nhà, nhu cầu kinh phí hỗ trợ nhân dân xây dựng lại nhà; số kinh phí địa phương có thể tự cân đối từ các nguồn của địa phương và các nguồn khác do địa phương tự huy động; số kinh phí đề nghị Trung ương tiếp tục hỗ trợ).

Bộ trưởng Bộ Tài chính tổng hợp, chủ động đề xuất sử dụng nguồn lực từ ngân sách Trung ương, đồng thời đề xuất phân công các tỉnh, thành phố có điều tiết ngân sách về Trung ương hỗ trợ các tỉnh: Đắk Lắk, Khánh Hòa, Gia Lai và Lâm Đồng để có thêm nguồn lực hỗ trợ nhân dân nhanh chóng sửa chữa, xây dựng lại nhà ở bảo đảm người dân có nhà ở an toàn trước Tết Nguyên đán năm 2026. Bộ trưởng các Bộ: Quốc phòng, Công an chỉ đạo lực lượng quân đội, công an địa phương và các lực lượng khác hỗ trợ người dân sửa chữa, xây dựng lại nhà cửa theo đề nghị của địa phương.

B.H

Thách thức mới trong phòng, chống tác hại thuốc lá

● **Bài, ảnh: HOÀNG HẢI**

Sự gia tăng nhanh chóng của các sản phẩm thuốc lá mới, đặc biệt là thuốc lá điện tử và thuốc lá nung nóng đang đặt ra những thách thức mới, phức tạp hơn cho công tác phòng, chống tác hại của thuốc lá.

Đây là nội dung được đưa ra phân tích tại hội thảo khoa học về phòng, chống tác hại của thuốc lá năm 2025 do Quỹ Phòng, chống tác hại (PCTH) của thuốc lá tổ chức ngày 27.11 tại TP.HCM. Theo ước tính của Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc tại Việt Nam (UNDP), có tới 20,8% dân số Việt Nam hút thuốc lá, trong đó nam giới chiếm 41,2% và nữ giới là 0,6%.

Các đại biểu tham dự hội thảo

Thuốc lá gây thiệt hại hơn 180 nghìn tỉ đồng

Việc sử dụng thuốc lá là nguyên nhân dẫn đến hơn 100.000 trường hợp tử vong mỗi năm tại nước ta. Trong đó, 82% các ca tử vong liên quan đến thuốc lá là do hút thuốc, 18% các ca tử vong là do phơi nhiễm với thuốc lá thụ động. Bên cạnh đó, ước tính trong năm 2024, thuốc lá gây thiệt hại hơn 180 nghìn tỉ đồng, tương đương 1,57% GDP, trong đó 22% là chi phí trực tiếp và 78% chi phí gián tiếp.

ThS.BS Phan Thị Hải, Phó giám đốc Phụ trách Quỹ PCTH của thuốc lá cho biết, những năm qua, tỷ lệ hút thuốc ở người trưởng thành và thanh thiếu niên ở nước ta từng bước được kéo giảm; đồng thời nhận thức của cộng đồng về tác hại của thuốc lá đối với sức khỏe cũng đã được cải thiện, tỷ lệ người dân biết thuốc lá gây bệnh nguy hiểm đạt 88,9% năm 2024. Tuy nhiên, công tác PCTH của thuốc lá đang phải đối mặt với nhiều thách thức, đó là tình trạng quảng cáo, khuyến mại và tài trợ thuốc lá vẫn còn tồn tại; nguồn lực thanh tra, kiểm tra tại nhiều địa phương cũng như công tác quản lý và xử lý vi phạm vẫn còn hạn chế. Bên cạnh đó, sự gia tăng nhanh chóng của các sản phẩm thuốc lá mới, đặc biệt là thuốc lá điện tử và thuốc lá nung nóng đang đặt ra thách thức mới, phức tạp hơn cho công tác PCTH của thuốc lá.

Ths.BS Phan Thị Hải nhấn mạnh, những diễn biến này cho thấy vấn đề kiểm soát thuốc lá đang chuyển sang một giai đoạn mới với nhiều hình thức, sản phẩm thay đổi nhanh chóng, đòi hỏi giải pháp mạnh mẽ hơn, dựa trên bằng chứng khoa học, và sự phối hợp chặt chẽ giữa nhiều ngành, nhiều cấp.

Giá thuốc lá ở nước ta vẫn ở mức quá rẻ

Tại hội thảo, các đại biểu đã cập nhật những kết quả nghiên cứu mới nhất về thực trạng sử dụng thuốc lá và thuốc lá điện tử; chia sẻ mô hình, sáng kiến và các giải pháp can thiệp đã được triển khai hiệu quả trong thực tế. Góp phần xây dựng định hướng chiến lược và các hoạt động trong Chương trình PCTH của thuốc lá thời gian tới.

ThS.BS Phan Thị Hải cho biết, kết quả của các nghiên cứu trong thời gian qua đã được sử dụng làm bằng chứng khoa học để xây dựng và hoàn thiện chính sách về PCTH của thuốc lá. Điển hình như năm 2024, dựa trên kết quả nghiên cứu về thực trạng sử dụng thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng trong học sinh và kết quả nghiên cứu thực trạng sử dụng thuốc lá ở người trưởng thành là một trong những bằng khoa học giúp Quốc hội có thêm thông tin và ban hành Nghị quyết số 173 về cấm thuốc lá điện tử, thuốc lá nung nóng.

Theo ThS Dương Tú Anh, Quỹ PCTH của thuốc lá, các nghiên cứu khoa học độc lập sẽ giúp bác bỏ thông tin sai lệch như thuốc lá thế hệ mới "ít tác hại" hay "an toàn hơn"… Qua đó, giúp các cơ quan quản lý chủ động và không bị dẫn dắt các luận điểm thương mại của ngành công nghiệp thuốc lá. Điều này rất quan trọng trong công tác truyền thông đến cộng đồng xã hội và nhà quản lý chính sách. Tuy nhiên, thực tế hiện nay vẫn thiếu nghiên cứu dài hạn về tác hại của thuốc lá điện tử và nung nóng tại Việt Nam; đồng thời ít có nghiên cứu đánh giá tác động chính sách thuế, giá và thiếu nghiên cứu phân tích dữ liệu lớn...

Theo đó, hướng nghiên cứu trong thời gian tới cần tập trung vào mức độ nghiện, tác hại đến sức khỏe của sản phẩm thuốc lá thế hệ mới đối với thanh thiếu niên… Đánh giá thực trạng môi trường không khói thuốc, mức độ tuân thủ quy định của pháp luật về mua bán, khuyến mãi tài trợ… PGS Trần Thị Tuyết Hạnh, Trường Đại học Y tế công cộng nhìn nhận, thách thức lớn trong công tác PCTH của thuốc lá hiện nay là giá thuốc lá ở nước ta quá rẻ, thậm chí thấp nhất thế giới. Trong khi đó, giá thuốc lá ở nhiều quốc gia trên thế giới có giá bán rất cao, thậm chí điều kiện mua thuốc lá cũng được quy định rất chặt chẽ. Theo đó, cần đẩy mạnh thực hiện các chính sách kiểm soát thuốc lá, đặc biệt là chính sách về thuế và giá; đồng thời tăng cường truyền thông trên nhiều nền tảng về Luật PCTH thuốc lá, các tác hại của thuốc lá và hút thuốc lá thụ động. Đặc biệt, tại các địa phương có tỉ lệ người trưởng thành tiếp cận thông tin về tác hại thuốc lá còn thấp.

UNDP khuyến nghị nên tăng thuế lên mức tỉ trọng chiếm 70% giá bán lẻ thuốc lá; đẩy mạnh thực thi các quy định cấm quảng cáo, khuyến mại và tài trợ, nhất là trên không gian mạng và tại các điểm bán lẻ. Thúc đẩy các hoạt động kinh tế thay thế cho người trồng thuốc lá, bao gồm hỗ trợ chuyển đổi sang trồng các loại cây bền vững và có lợi cho sức khỏe. Đặc biệt, UNDP nhấn mạnh đến giải pháp ban hành chính sách can thiệp kịp thời. Phân tích về hiệu quả đầu tư của việc mở rộng các can thiệp chính sách kịp thời, UNDP ước tính trong khoảng thời gian 20 năm (2025-2045), dự kiến sẽ cứu gần 114.500 mạng sống.

Với mỗi đồng đầu tư vào chính sách kiểm soát thuốc lá, Chính phủ Việt Nam có thể thu hồi 6,5 đồng sau 5 năm và 10,3 đồng sau 20 năm. Việc mở rộng chính sách can thiệp cai nghiện cũng có thể cứu sống được hơn 260.000 người và giúp 5,6 triệu người cai nghiện thuốc lá trong vòng 20 năm tới (2025-2040), UNDP dự tính. ■

Tận dụng giá trị truyền thống để hút khách

● **Bài, ảnh: THÀNH KHIÊM**

Vùng đất Tây Nguyên với những giá trị văn hóa riêng biệt, cùng với đó là các điều kiện về khí hậu, thổ nhưỡng đặc trưng riêng đã góp phần hình thành nên một nền nông nghiệp khác biệt so với nhiều vùng miền khác trong cả nước. Chính điều đó đã mang lại cho vùng đất này những điều kiện thuận lợi hiếm có để phát triển du lịch, góp phần cải thiện đời sống kinh tế cho người dân địa phương, cũng như thu hút đầu tư.

Vùng đất Tây Nguyên có nhiều dư địa để phát triển du lịch

Nhiều dư địa

Những năm gần đây, các tỉnh Tây Nguyên đã và đang chủ động đưa đặc sản vào chuỗi các giá trị để phát triển du lịch, biến tài nguyên bản địa thành thương hiệu trải nghiệm thú vị cho du khách cả trong và ngoài nước.

Tại Lâm Đồng, tỉnh vốn đã nổi tiếng về du lịch từ hàng chục năm về trước với các thế mạnh về du lịch nghỉ dưỡng, nông nghiệp, văn hóa… đã thu hút một lượng lớn du khách ghé thăm hằng năm. Người dân và các doanh nghiệp kinh doanh du lịch hiện hữu trên địa bàn, đặc biệt là khu vực TP Đà Lạt (cũ) từ lâu đã biết sử dụng những đặc sản của địa phương như dâu tây, bơ sáp, hồng treo gió, rau - hoa công nghệ cao để làm du lịch. Nhiều chủ vườn đã mở các dịch vụ check-in, trải nghiệm lao động sản xuất, thu hoạch nông sản tại chỗ cũng như kết hợp bán sản phẩm đặc hữu cho du khách, góp phần kéo dài thời gian lưu trú và tăng chi tiêu của du khách.

Trong khi đó, cộng động người K'Ho dưới chân núi Lang Biang đã biến các giá trị văn hóa truyền thống của mình làm chất liệu chính để thu hút du khách. Đó là những đội, nhóm cồng chiêng được thành lập để hằng đêm trai gái trong buôn làng có thể nổi lửa nhảy các điệu múa xoang duyên dáng cũng như đánh lên những bài chiêng tươi vui phục vụ du khách ghé thăm.

Tại tỉnh Đắk Lắk (cũ), cũng đã hình thành nên những mô hình phát triển du lịch có tính quy mô và bền vững. Tiêu biểu có thể kể đến là việc tổ chức Lễ hội cà phê Buôn Ma Thuột. Đây là sự kiện văn hóa lớn tại địa phương, được tổ chức hai năm một lần nhằm tôn vinh cây cà phê, quảng bá thương hiệu "Cà phê Buôn Ma Thuột" và phát huy giá trị kinh tế, văn hóa của Tây Nguyên. Trong những dịp tổ chức, lễ hội thu hút một lượng lớn khách du lịch trong và ngoài nước đến trải nghiệm các hoạt động đặc sắc như thưởng thức cà phê và tìm hiểu về văn hóa địa phương.

Ngược về phía Bắc Tây Nguyên thuộc các tỉnh Kon Tum, Gia Lai (cũ), cũng có những thế mạnh không hề kém cạnh trong việc phát triển du lịch dựa trên các giá trị đặc thù của những dân tộc bản địa nơi đây. Đó là những ngôi nhà rông có mái cao vút được làm hoàn toàn từ các nguyên vật liệu thiên nhiên như gỗ, lá cây rừng. Đây là không gian sinh hoạt cộng đồng truyền thống của các dân tộc Gia Rai, Ba Na, Xơ Đăng… Nhiều địa danh có thể liệt kê ra để du khách ghé thăm như Măng Đen, Biển Hồ, núi lửa Chư Đăng Ya, Vườn quốc gia Chư Mom Ray…

Thế và lực trong kỷ nguyên mới

Kể từ ngày 1.7, theo quyết định của Trung ương, các tỉnh Tây Nguyên đã được tổ chức, sắp xếp lại đơn vị hành chính khi sáp nhập với một số tỉnh Nam Trung bộ. Điều đó đã mở ra cho vùng đất này những cơ hội chưa từng có trong phát triển kinh tế địa phương nói chung cũng như cho du lịch nói riêng.

Việc sáp nhập một số tỉnh trong vùng đã giải quyết được nhiều vấn đề mang tầm vĩ mô chưa từng xảy ra trong lịch sử hình thành và phát triển của vùng như tinh gọn bộ máy, tăng hiệu quả quản lý và tối ưu nguồn lực đang đặt ra nhiều cơ hội phát triển mới cho các vùng kinh tế trọng điểm. Ngoài ra, đối với Tây Nguyên - một trong những khu vực có tiềm năng du lịch lớn nhưng khai thác chưa tương xứng, chủ trương sáp nhập tỉnh còn được kỳ vọng trở thành "đòn bẩy" tạo nên đột phá về liên kết, quy hoạch và đầu tư hạ tầng.

Trước tiên, đó là không gian phát triển rộng hơn, bản sắc mạnh hơn. Tây Nguyên vốn có nhiều điểm tương đồng về văn hóa, khí hậu, cảnh quan và hệ sinh thái. Tuy nhiên, trước đây mỗi tỉnh phát triển theo một hướng riêng, dẫn đến sản phẩm du lịch trùng lặp, thiếu liên kết và khó tạo sức bật đủ lớn. Việc sáp nhập giúp hình thành một đơn vị hành chính có quy mô rộng, tạo điều kiện để quy hoạch du lịch với tầm nhìn thống nhất, tránh phân mảnh.

Tiếp đến là giúp vấn đề liên kết tour, tuyến trở nên mạnh hơn, tạo chuỗi trải nghiệm liền mạch. Nếu như trước đây, du khách muốn đi từ Gia Lai - Kon Tum xuống Đắk Lắk hoặc sang Lâm Đồng thường phải đặt tour riêng từng tỉnh, làm giảm trải nghiệm và tăng chi phí. Sau sáp nhập, các điểm đến có thể tổ chức chuỗi tour liên vùng với thời gian và cung đường liền mạch.

Một số tour tuyến được đánh giá có tiềm năng bùng nổ trong thời gian tới như: Hành trình di sản cồng chiêng: Từ Kon Tum - Pleiku - Buôn Ma Thuột; Con đường xanh sinh thái: Vườn quốc gia Chư Yang Sin - Yok Đôn - Bidoup Núi Bà; Du lịch nông nghiệp, đặc sản: Hồ tiêu Chư Sê - cà phê Buôn Ma Thuột - rau hoa Đà Lạt hay tour văn hóa, lịch sử: Nhà thờ gỗ Kon Tum - Biển Hồ - Làng dân tộc M'Nông - Cồng chiêng Lang Biang.

Và cuối cùng là hạ tầng được đầu tư tập trung, tăng khả năng tiếp cận của du khách. Một trong những hạn chế lâu nay của Tây Nguyên là giao thông chưa đồng bộ, đường nối giữa các tỉnh chưa thuận tiện, dẫn đến chi phí vận chuyển cao và khó thu hút du khách và nhà đầu tư. Sau sáp nhập, chính quyền các tỉnh trong khu vực đã nhanh chóng ý thức được việc nâng cấp, đồng bộ hạ tầng giao thông vùng là một trong những nhiệm vụ trọng tâm cần phải làm. Hiện nay, các tỉnh đang tập trung vốn đầu tư công, ưu tiên các tuyến giao thông huyết mạch mang tính chiến lược như nâng cấp, mở rộng quốc lộ 14, 20, 27, 28 để cải thiện kết nối với các vùng Duyên hải Nam Trung Bộ và Đông Nam Bộ. Hay như nâng cấp sân bay Liên Khương thành sân bay quốc tế với kỳ vọng sẽ đón 5 triệu lượt khách mỗi năm vào năm 2030.

Ngoài ra khi được sáp nhập, Tây Nguyên có thể xây dựng chiến lược du lịch dài hạn, từ đó sẽ tạo nên sự hấp dẫn và quan tâm của các nhà đầu tư muốn phát triển du lịch. ■

Du lịch trực tuyến sẽ tăng trưởng nhanh

Theo báo cáo thường niên Kinh tế số khu vực Đông Nam Á (e-Conomy SEA 2025) lần thứ 10 do Google, Temasek và Bain & Company vừa công bố, nền kinh tế số Việt Nam được dự báo đạt 39 tỉ USD tổng giá trị hàng hóa vào cuối năm 2025. Với mức tăng trưởng 17% so với cùng kỳ năm trước, Việt Nam trở thành nền kinh tế số với tốc độ phát triển nhanh thứ hai trong khu vực Đông Nam Á.

Đáng chú ý trong báo cáo nền kinh tế số Việt Nam năm 2025, mảng du lịch trực tuyến được dự báo tăng 16%, đạt 4 tỉ USD tổng giá trị hàng hóa. Báo cáo nhận định, ngành Du lịch hiện là một trong những trụ cột kinh tế của Việt Nam, với mức tăng trưởng mạnh mẽ từ năm 2024 kéo dài sang 2025. Nhờ chính sách thị thực thuận lợi cùng chiến lược quảng bá quốc tế, thành tích ấn tượng của Việt Nam đã phản ánh cả sự phục hồi của lượng khách quốc tế, đặc biệt là từ thị trường châu Á, châu Âu và sự vững vàng của phân khúc du lịch nội địa.

Nhìn chung ở Đông Nam Á, tổng giá trị hàng hóa của du lịch trực tuyến tăng trưởng chủ yếu là do giá vé máy bay liên tục tăng, song song với lượng khách du lịch tiếp tục phục hồi. Ngành dịch vụ lưu trú cũng đang tăng trưởng tương tự, do việc tăng giá phòng khách sạn trên toàn khu vực, đặc biệt là ở các thị trường có nhu cầu cao như Singapore và Malaysia, giá phòng khách sạn đã tăng trung bình hơn 20%. Các quốc gia như Indonesia, Malaysia và Việt Nam đã phục hồi lượng khách quốc tế đến từ Trung Quốc và Ấn Độ, bằng cách mở rộng các chương trình miễn thị thực hoặc thị thực điện tử. Tổng lượng khách quốc tế đến tại các quốc gia này đang chứng kiến mức tăng trưởng hai con số trong nửa đầu năm 2025.

Báo cáo cũng chỉ ra rằng, người dân tại Đông Nam Á đang có xu hướng du lịch nước ngoài ngắn ngày hơn và các điểm đến trong khu vực được lựa chọn nhiều hơn. Thời gian trung bình của các chuyến đi đường dài đến các điểm đến ngoài khu vực châu Á - Thái Bình Dương đã giảm 1,3 ngày, trong khi du lịch trong nước và nội vùng ít bị ảnh hưởng bởi xu hướng này.

L.HƯƠNG

Vươn tầm di sản xứ Lạng

● **Bài, ảnh: MAI HOÀNG**

Những năm qua, nhiều di sản của tỉnh Lạng Sơn đã được ghi danh, công nhận ở cấp quốc gia và quốc tế. Đặc biệt, việc Công viên địa chất (CVĐC) toàn cầu UNESCO Lạng Sơn được công nhận năm 2025 đã mở ra cơ hội để tỉnh nâng tầm giá trị di sản, thúc đẩy phát triển du lịch gắn với bảo tồn bền vững.

Lạng Sơn là vùng đất giàu bản sắc với nhiều loại hình nghệ thuật dân gian đặc trưng, trong đó nổi bật là hát Then của dân tộc Tày, Nùng di sản được UNESCO ghi danh là di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại. Ngoài ra, các làn điệu sli, lượn, páo dung, xắng cọ cùng 9 di sản văn hóa phi vật thể quốc gia như Lễ hội Trò Ngô, Lễ hội Ná Nhèm, Lễ cấp sắc của người Dao… tạo nên nền tảng văn hóa phong phú, góp phần quan trọng vào phát triển du lịch văn hóa và du lịch cộng đồng. Ngoài ra, các tri thức dân gian về nghề thủ công và kỹ thuật canh tác đều là những tài sản vô giá, gắn kết mật thiết với hệ thống di sản địa chất và cảnh quan thiên nhiên nơi đây.

Lễ hội Ná Nhèm, một trong những di sản văn hóa phi vật thể quốc gia của tỉnh Lạng Sơn

Tiến sĩ Trịnh Hải Sơn, Trưởng tiểu ban Chuyên môn về CVĐC toàn cầu Việt Nam nhận định: "Các ngôi đền tiêu biểu của tín ngưỡng thờ Mẫu ở Lạng Sơn phần lớn đều nằm trong vùng lõi của CVĐC. Đây là tiềm năng lớn để phát triển loại hình du lịch tâm linh gắn với xây dựng, phát huy hiệu quả hoạt động của CVĐC toàn cầu UNESCO Lạng Sơn. Lạng Sơn là một trong số ít nơi hội tụ đầy đủ giá trị về địa tầng cổ đại, hóa thạch quý hiếm, di tích khảo cổ và bản sắc văn hóa dân tộc phong phú. Đây là một mô hình mẫu cho việc kết hợp giữa bảo tồn và phát triển, giữa địa chất học và sinh kế cộng đồng".

Sự kết hợp hài hòa giữa lịch sử hình thành thế giới tự nhiên, cảnh quan địa chất và sự đa dạng về văn hóa cùng tín ngưỡng thờ Mẫu đã định hình các tuyến du lịch tại đây với chủ đề "Dòng chảy sự sống nơi miền đất thiêng". Hiện tại, CVĐC Lạng Sơn đã hình thành 4 tuyến du lịch (khám phá thế giới thượng ngàn; hành trình về miền biên giới; cuộc sống dân dã nơi trần thế; khám phá thủy cung) với 38 điểm tham quan đang được triển khai.

Từ năm 2024 đến nay Sở VHTTDL tỉnh Lạng Sơn đã và đang triển khai xây dựng ba làng văn hóa truyền thống (làng đá Thạch Khuyên; thôn Lân Châu và làng du lịch cộng đồng Quỳnh Sơn), trong đó chú trọng bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa phi vật thể như hát then, sli, lượn, múa sư tử, bảo tồn nghề thêu, dệt trang phục truyền thống, các tri thức dân gian. Đặc biệt, làng du lịch cộng đồng Quỳnh Sơn, xã Bắc Sơn, điểm du lịch nằm trong vùng CVĐC toàn cầu UNESCO Lạng Sơn vừa được vinh danh là "Làng du lịch tốt nhất thế giới năm 2025", mở ra cơ hội vàng cho du lịch cộng đồng phát triển mạnh mẽ.

Song hành với hạ tầng, yếu tố con người được đặc biệt chú trọng. Những lớp truyền dạy then, sli, lượn; chính sách hỗ trợ nghệ nhân và đội văn nghệ truyền thống không chỉ giúp lưu giữ di sản, mà còn tạo động lực để thế hệ trẻ tiếp nối mạch nguồn văn hóa. Đặc biệt từ đầu năm 2025 đến nay, Trung tâm Văn hóa tỉnh đã thành lập 10 câu lạc bộ sinh hoạt văn hóa dân gian dân tộc (gồm hát then, sli, múa sư tử) tại một số trong vùng CVĐC trên địa bàn tỉnh. Trước khi thành lập, các câu lạc bộ được truyền dạy các kiến thức, thực hành trình diễn một số loại hình sinh hoạt văn hóa dân gian và được đầu tư trang phục, dụng cụ phục vụ sinh hoạt và biểu diễn.

Để tiếp tục quản lý, bảo tồn và phát huy hiệu quả giá trị của CVĐC toàn cầu UNESCO Lạng Sơn, Ban Thường vụ Tỉnh ủy đã ban hành Nghị quyết số 223 với tầm nhìn và các mục tiêu chiến lược đến năm 2035. Theo nghị quyết, Lạng Sơn hướng đến một mô hình phát triển mở, xác định du lịch là ngành kinh tế mũi nhọn, với mục tiêu đón 6 triệu lượt khách du lịch vào năm 2030 và 9 triệu lượt khách vào năm 2035.

Trung tâm Xúc tiến, Đầu tư Thương mại và Du lịch tỉnh cho biết, tỉnh Lạng Sơn đang tập trung triển khai nhiệm vụ xây dựng và phát triển CVĐC giai đoạn 2026-2030, hướng tới khai thác tối đa lợi thế về cảnh quan, hệ sinh thái và văn hóa bản địa. Đặc biệt, hiện nay Trung tâm đã và đang thực hiện một số giải pháp như nâng cao nhận thức và trách nhiệm của toàn xã hội, đặc biệt là thế hệ trẻ, về bảo tồn và phát huy giá trị CVĐC; tập trung huy động, lồng ghép và sử dụng hiệu quả các nguồn lực xã hội...

Nỗ lực bảo tồn và lan tỏa giá trị văn hóa còn được thể hiện qua ấn phẩm "Bảo tồn và phát huy giá trị văn hóa phi vật thể trong vùng Công viên địa chất Lạng Sơn" do PGS. TS Vương Toàn và ông Nguyễn Phúc Hà, Chủ tịch Hội Văn học Nghệ thuật đồng biên soạn, được Nhà xuất bản Thông tin và Truyền thông phát hành. Cuốn sách không chỉ mang giá trị học thuật mà còn là lời kêu gọi cộng đồng cùng chung tay bảo tồn và phát huy di sản, gắn kết văn hóa với phát triển du lịch bền vững.

Việc CVĐC Lạng Sơn được công nhận là CVĐC toàn cầu UNESCO là một niềm tự hào lớn, khẳng định vị thế và tiềm năng phát triển của tỉnh. Với chiến lược phát triển mở, tập trung khai thác tối đa lợi thế về địa chất gắn liền với bản sắc văn hóa phi vật thể đặc sắc, Lạng Sơn đang hướng tới một mô hình phát triển bền vững, không chỉ nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho người dân mà còn trở thành một điểm đến hấp dẫn, có trách nhiệm trong mạng lưới CVĐC toàn cầu. ■

Quảng Ngãi phát triển mô hình du lịch cộng đồng bền vững

Cục Du lịch Quốc gia Việt Nam phối hợp với Sở VHTTDL tỉnh Quảng Ngãi tổ chức Hội thảo chuyên đề về phát triển du lịch cộng đồng bền vững tại vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi.

Tại hội thảo, nhiều chuyên đề thiết thực đã được trình bày như: Nâng cao kỹ năng và chất lượng nguồn nhân lực du lịch cộng đồng; Phát triển dịch vụ lưu trú chữa lành tại Kon Tum; nâng cao năng lực cộng đồng trong phát triển du lịch Kon Tum…; cùng các phiên thảo luận tập trung vào bảo tồn và phát huy: Chia sẻ mô hình bảo tồn, phát huy giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp của dân tộc thiểu số gắn với du lịch; xây dựng mô hình "làng du lịch thông minh" để người dân thật sự làm chủ, tránh nguy cơ bị thương mại hóa quá mức; đẩy mạnh truyền thông số và xúc tiến quảng bá.

Các đại biểu cũng đề xuất các giải pháp mang tính chuyển đổi mạnh mẽ như: Chuyển từ làm cho du khách sang làm cùng du khách; chuyển từ tự phát sang đồng bộ, liên kết và chuyên nghiệp; lấy lợi ích lâu dài, giữ gìn hồn cốt dân tộc làm thước đo cho sự phát triển bền vững. Thành lập Ban quản lý làng du lịch, xây dựng quy chế hoạt động và bộ quy tắc ứng xử văn hóa cộng đồng. Cải tạo cảnh quan, làm sạch không gian sống và cung cấp thông tin minh bạch về dịch vụ; bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi để phát triển du lịch cộng đồng bền vững; cần có cơ chế, chính sách ưu đãi thu hút đầu tư phát triển du lịch sinh thái nghỉ dưỡng và du lịch cộng đồng; đẩy mạnh phát triển sản phẩm du lịch đặc sắc phục vụ du khách.

Giám đốc Sở VHTTDL tỉnh Quảng Ngãi Phạm Thị Trung cho biết, Sở VHTTDL tỉnh Quảng Ngãi sẽ tiếp tục ưu tiên phát triển các mô hình du lịch cộng đồng bền vững, gắn với bảo tồn không gian văn hóa; đồng thời khuyến khích phục dựng lễ hội, phát huy giá trị nhà sàn, cồng chiêng, dệt thổ cẩm và ẩm thực truyền thống; đẩy mạnh đào tạo kỹ năng phục vụ du khách, bồi dưỡng đội ngũ hướng dẫn viên địa phương, hộ dân làm du lịch; phối hợp với doanh nghiệp để xây dựng sản phẩm trải nghiệm đặc thù, kết nối tour tuyến giữa vùng cao với đồng bằng - ven biển. Sở sẽ tham mưu UBND tỉnh bố trí nguồn lực đầu tư hạ tầng giao thông, điểm dừng chân, hệ thống homestay và trung tâm thông tin du lịch, giúp nâng cao chất lượng dịch vụ và khả năng tiếp cận của du khách; xây dựng chiến lược truyền thông và quảng bá số, đưa hình ảnh vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi Quảng Ngãi đến gần hơn với du khách.

MINH LÝ

Cơ hội tái định vị Huế trong bản đồ di sản thế giới

● YÊN CHI

"Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi Quần thể di tích Cố đô Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2050" được đệ trình lần này không chỉ là một văn kiện kỹ thuật. Đây là kết quả của một tầm nhìn dài hạn, của những nỗ lực tìm lại mạch nguồn phát triển cho vùng đất Cố đô trong một bối cảnh thế giới đang chứng kiến những thay đổi lớn về cách tiếp cận di sản...

Toàn cảnh Kinh thành Huế — Ảnh: INTERNET

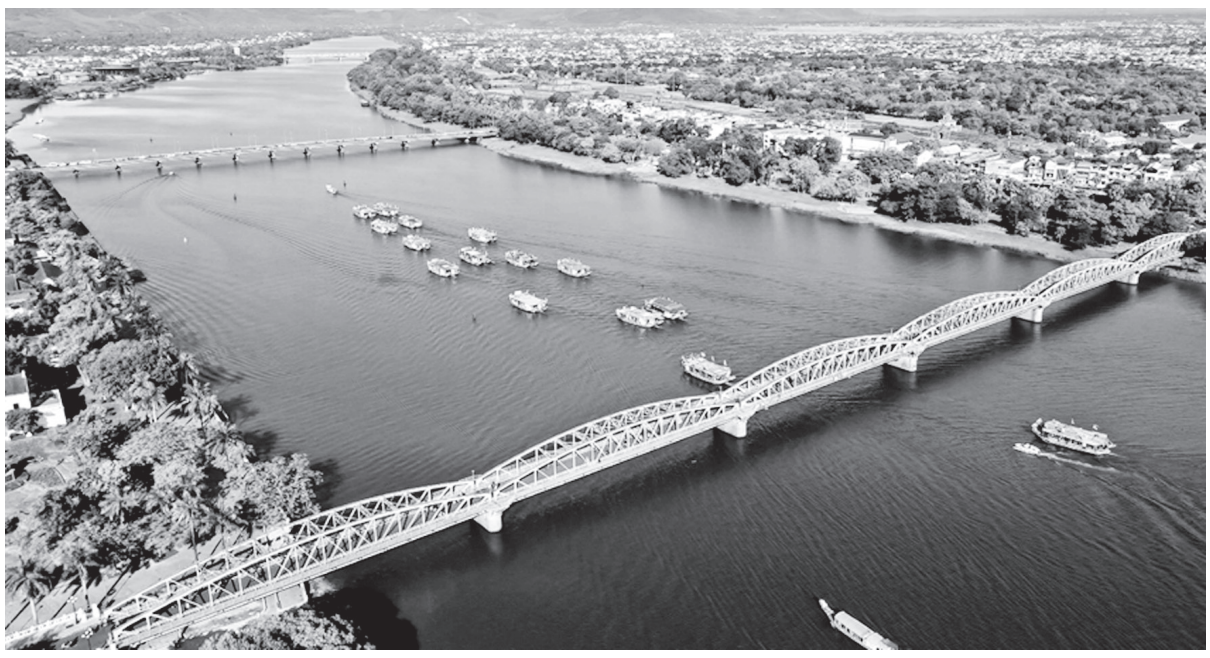
Huế là địa phương đi đầu cả nước trong công tác quy hoạch, bảo tồn để gìn giữ, phát huy kho tàng di sản văn hóa truyền thông. Từ năm 1996, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành quyết định số 105-QĐ/TTg phê duyệt "Dự án Quy hoạch, bảo tồn và phát huy giá trị di tích cố đô Huế, 1996-2010"; đến năm 2010, Thủ tướng Chính phủ ban hành quyết định số 818-QĐ/TTg phê duyệt "Đề án điều chỉnh quy hoạch, bảo tồn và phát huy giá trị di tích cố đô Huế, giai đoạn 2010-2020". Có thể nói, các quyết định 105 và 818 đã đặt nền móng vững chắc cho công cuộc bảo tồn và phát huy giá trị di tích cố đô Huế trong gần 30 năm qua.

Tiếp cận cảnh quan văn hóa và cảnh quan đô thị lịch sử

Từ năm 2021, vấn đề xây dựng một quy hoạch mới cho quần thể di tích cố đô Huế, phù hợp với bối cảnh mới, nhất là đặt trong mục tiêu đưa cả tỉnh Thừa Thiên Huế trở thành thành phố trực thuộc Trung ương theo mô hình Đô thị Di sản, Xanh và Thông minh đã được đặt ra. Sau gần bốn năm triển khai, bản quy hoạch trên đã hoàn thành và hiện đang được trình Chính phủ, các Bộ ngành Trung ương xem xét, phê duyệt.

"Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi Quần thể di tích Cố đô Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2050" được đệ trình lần này không chỉ là một văn kiện kỹ thuật. Đây là kết quả của một tầm nhìn dài hạn, của những nỗ lực tìm lại mạch nguồn phát triển cho vùng đất Cố đô trong một bối cảnh thế giới đang chứng kiến những thay đổi lớn về cách tiếp cận di sản. Nói cách khác, quy hoạch đã tiến một bước quan trọng trong tư duy, từ bảo tồn thuần túy sang phát triển dựa trên di sản, đặt di sản vào trung tâm của chiến lược phát triển đô thị bền vững.

Điều đó thể hiện rõ trong định hướng xuyên suốt: Di sản không đứng ngoài cuộc sống đương đại mà trở thành động lực cho tăng trưởng, cho sáng tạo, cho bản sắc đô thị Huế trong thế kỷ XXI. Đây là hướng tiếp cận phù hợp với tinh thần Nghị quyết 54-NQ/TW của Bộ Chính trị, đồng thời hòa nhịp với xu thế toàn cầu về quản trị đô thị di sản do UNESCO và Tổ chức các thành phố Di sản thế giới (OWHC) thúc đẩy. Điểm nổi bật đầu tiên của quy hoạch là cách tiếp cận không gian di sản theo lăng kính hệ sinh thái văn hóa, lịch sử, cảnh quan, xã hội. Ranh giới bảo tồn không còn bó hẹp trong các công trình tường thành, lăng tẩm, mà được mở rộng ra bối cảnh tự nhiên, không gian sông Hương núi Ngự, đồi Vọng Cảnh, núi Kim Phụng, vùng rừng đầu nguồn, đầm phá Tam Giang - Cầu Hai, các làng cổ Phước Tích, phố cổ Thanh Hà - Bao Vinh, Chợ Dinh - Gia Hội; các làng nghề truyền thống, hệ thống phủ đệ, nhà vườn... Đây chính là cách tiếp cận cảnh quan văn hóa và cảnh quan đô thị lịch sử mà UNESCO nhấn mạnh từ Khuyến nghị năm 2011.

Sông Hương, một yếu tố quan trọng của Kinh thành Huế — Ảnh: B.LÂM

Việc xác lập các phân vùng bảo vệ rộng lớn ở cấp đô thị và liên vùng cho thấy Huế đang đi đúng quỹ đạo của mô hình quản lý di sản tiên tiến, nơi "di sản sống" được xem như một hệ thống tương tác với đời sống cư dân, du lịch, kinh tế và hệ sinh thái tự nhiên. Huế không chỉ bảo tồn cái "đã có", mà hướng đến nuôi dưỡng cái "đang diễn ra" và kích hoạt cái "sẽ đến". Thực tế nhiều năm cho thấy nếu chỉ bảo tồn kiến trúc mà bỏ quên lớp trầm tích xã hội, lớp cảnh quan, lớp ký ức cư dân và dòng chảy của đô thị hiện đại, di sản sẽ trở nên tĩnh tại, thậm chí bị cô lập. Quy hoạch lần này khắc phục được tư duy cục bộ đó.

Một điểm đột phá đáng ghi nhận là quy hoạch đã bắt nhịp với tư duy phát triển mới của cộng đồng quốc tế. Tại khu vực châu Á - Thái Bình Dương, OWHC-AP đang thúc đẩy mạnh mẽ chương trình NUP (New Urban Project), mô hình tạo ra không gian đô thị mới bên trong lòng đô thị di sản, vừa bảo vệ giá trị cốt lõi, vừa nuôi dưỡng đời sống đương đại và kinh tế sáng tạo trong đó, lấy con người làm trung tâm. Mô hình NUP không phải là "tôn tạo cổ" hay "mở rộng mới thuần túy", mà là quá trình tạo ra những không gian sáng tạo mới, cho phép cộng đồng, nghệ nhân, doanh nghiệp văn hóa và nhà nghiên cứu tham gia vào tái tạo giá trị di sản theo cách đương đại. Huế có nhiều điều kiện đặc biệt để đi tiên phong mô hình này. Các thành phố Nam Kinh (Trung Quốc), Gyeongju (Hàn Quốc), Kyoto (Nhật Bản), và cả Hội An (Việt Nam) đã bắt đầu áp dụng thử nghiệm. Huế hoàn toàn có thể trở thành hình mẫu tiếp theo.

> *"Việc xác lập các phân vùng bảo vệ rộng lớn ở cấp đô thị và liên vùng cho thấy Huế đang đi đúng quỹ đạo của mô hình quản lý di sản tiên tiến, nơi "di sản sống" được xem như một hệ thống tương tác với đời sống cư dân, du lịch, kinh tế và hệ sinh thái tự nhiên. Huế không chỉ bảo tồn cái "đã có", mà hướng đến nuôi dưỡng cái "đang diễn ra" và kích hoạt cái "sẽ đến"…"*

Ở Huế đã có những ví dụ bước đầu: Không gian trưng bày, trình diễn nghệ thuật và diễn giải di sản trong một số ngôi nhà vườn ở Kim Long (khu nhà rường ở Phú Mộng, Lan Viên Cố Tích - Bảo tàng gốm cổ sông Hương, nhà hát Bến Xuân…); các chương trình nghệ thuật cung đình và trình diễn đương đại tại Đại Nội; du lịch đêm Hoàng thành; phục hồi hệ thống Ngự Hà và hộ thành hào

theo mô hình "hạ tầng mềm - di sản xanh"; chỉnh trang và xây dựng mô hình đô thị Xanh và Thông minh ở khu vực trung tâm thành phố gắn với sông Hương (chương trình hợp tác với KOICA). Những hạt mầm này cần được nuôi dưỡng bằng cơ chế quản trị, nguồn lực và khuyến khích sáng tạo mạnh mẽ hơn, để trở thành những "Khu phố sáng tạo di sản Huế" trong tương lai gần.

Thiết lập hệ sinh thái chuyển đổi số di sản

Vấn đề then chốt của đô thị di sản không bao giờ là "giữ nguyên trạng", mà là làm thế nào để di sản tiếp tục sống, tiếp tục tạo nguồn lực. Quy hoạch lần này đã nhận diện rõ bài toán đó và định hình cơ chế lồng ghép di sản vào kinh tế đô thị, du lịch văn hóa, công nghiệp sáng tạo và kinh tế tri thức. Với vài triệu lượt khách du lịch mỗi năm và xu hướng tăng trưởng mạnh sau đại dịch covid-19, Huế đang ở thời điểm "vàng" để chuyển đổi mô hình du lịch di sản từ tham quan sang trải nghiệm, từ chiêm ngưỡng sang tương tác, từ tiêu thụ sang sáng tạo.

Nếu triển khai đúng, Huế có thể trở thành trung tâm của kinh tế di sản tại Việt Nam, nơi dữ liệu di sản trở thành tài sản số; nơi nghệ nhân, nhà thiết kế, nhà sáng tạo, nhạc sĩ, nhà nghiên cứu có thể sinh kế từ vốn văn hóa; nơi du khách đến không chỉ để nhìn thấy quá khứ, mà để sống trong một di sản đang vận động. Dù đồ án "Quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi Quần thể di tích Cố đô Huế đến năm 2030, tầm nhìn 2050" được xây dựng rất bài bản, công phu, nhưng để hoàn thiện và mang tính khả thi cao, thiết nghĩ, một số nội dung dưới đây có thể tiếp tục làm sâu sắc và đầy đủ hơn:

Thiết lập hệ sinh thái chuyển đổi số di sản: Digital twin, VR/AR, cơ sở dữ liệu mở, bản đồ văn hóa, du lịch thông minh. Cơ chế quản trị đa trung tâm, đa chủ thể: Chính quyền, cộng đồng, doanh nghiệp, chuyên gia, tổ chức quốc tế. Mô hình huy động nguồn lực bền vững: Quỹ di sản, PPP văn hóa, tài trợ UNESCO, hợp tác công - tư diện rộng. Chỉ số đo lường hoạt động kinh tế di sản, năng lực cộng đồng và sức chứa du lịch (carrying capacity). Lộ trình thí điểm các mô hình NUP trong không gian di sản Huế. Bổ sung các nội dung này sẽ tăng tính hiệu quả và tạo nền móng vững chắc để hiện thực hóa mục tiêu "di sản là động lực phát triển".

Quy hoạch lần này là cơ hội tái định vị Huế trong bản đồ di sản thế giới. Không chỉ gìn giữ những gì cha ông để lại, Huế đang đặt mình vào dòng chảy của thời đại, nơi bản sắc văn hóa trở thành vốn liếng quý giá để tạo nên tương lai. Nếu Hà Nội là trung tâm chính trị, TP.HCM là trung tâm kinh tế, thì Huế đang từng bước xác lập vai trò trung tâm văn hóa và di sản sáng tạo của Việt Nam. Đây không chỉ là trách nhiệm với lịch sử, mà là sứ mệnh với tương lai.

Huế không chỉ bảo tồn quá khứ, Huế đang xây dựng tương lai bằng di sản của chính mình. ■

Nơi chắp cánh những ước mơ âm nhạc

● **Bài, ảnh: NHƯ TRANG**

Gần đây có nhiều cơ sở đào tạo âm nhạc như lớp dạy đàn tranh, đàn T'rưng, piano, guitar… thu hút nhiều học sinh các cấp theo học. Những lớp học này không chỉ giúp các em rèn luyện năng khiếu mà còn góp phần gìn giữ, lan tỏa giá trị âm nhạc và nuôi dưỡng tình yêu nghệ thuật trong thế hệ trẻ. Trung tâm Hướng Nhạc (số 33B Lê Thị Riêng, phường Hội Phú, Gia Lai) đang trở thành điểm đến quen thuộc của những người yêu âm nhạc.

Thành lập từ năm 2010, Trung tâm do anh Nguyễn Hữu Hướng, cựu sinh viên Học viện Âm nhạc Huế (sinh năm 1984), sáng lập và trực tiếp giảng dạy. Sau 15 năm hoạt động, Trung tâm hiện duy trì các lớp piano, organ, guitar…, và trở thành nơi ươm mầm niềm đam mê và tài năng âm nhạc cho các em nhỏ tại địa phương. Điều đặc biệt là trong số đó có nhiều học sinh là người đồng bào dân tộc thiểu số, hoàn cảnh khó khăn, được thầy Hướng tận tình hỗ trợ và khích lệ để theo đuổi đam mê nghệ thuật.

Ngoài giờ học, các em còn được tham gia biểu diễn trong các chương trình âm nhạc gây quỹ từ thiện do Trung tâm tổ chức; thông qua đó, giúp các em rèn luyện bản lĩnh sân khấu, tinh thần sẻ chia và nuôi dưỡng tình yêu âm nhạc chân thành. Tham gia lớp học âm nhạc tại Trung tâm Hướng Nhạc từ năm 2023, em La Lan Kha (sinh năm 2007) người dân tộc thiểu số Jrai, đã nuôi dưỡng niềm đam mê ca hát, đàn nhạc và không ngừng nỗ lực rèn luyện. Nhờ tinh thần kiên trì và tình yêu âm nhạc, em đã xuất sắc trở thành thủ khoa khối N của Trường Đại học Thăng Long, chuyên ngành Thanh nhạc. Chia sẻ về niềm đam mê của mình, Kha bày tỏ: "Âm nhạc đến với em rất tự nhiên, ban đầu chỉ là sở thích, nhưng càng học càng thấy yêu và muốn gắn bó. Mỗi lần đứng trên sân khấu, em như được sống thật với chính mình".

Với nền tảng được bồi đắp tại Trung tâm Hướng Nhạc và định hướng rõ ràng cho tương lai, Kha mong muốn tiếp tục theo đuổi con đường nghệ thuật chuyên nghiệp, mang âm nhạc chạm đến trái tim khán giả. "Em thật sự biết ơn các thầy cô tại Trung tâm, đặc biệt là thầy Hướng, người đã luôn tận tình chỉ dạy, định hướng và truyền cho em niềm cảm hứng trong từng bài hát. Nhờ sự kiên nhẫn, nghiêm khắc nhưng đầy yêu thương của thầy, em mới có thể hoàn thiện kỹ thuật thanh nhạc và tự tin hơn trên con đường mình chọn. Với em, Trung tâm Hướng Nhạc không chỉ là nơi học tập mà còn là ngôi nhà thứ hai, nơi thắp lên niềm tin, nuôi dưỡng đam mê và giúp em trưởng thành hơn trong từng nốt nhạc", Kha bộc bạch.

Là một học sinh "đặc biệt", em Lê Đỗ Quang Đức (sinh năm 2008) mắc chứng rối loạn tự kỷ điển hình, nhưng lại sở hữu niềm đam mê và năng khiếu âm nhạc hiếm có. Nhận thấy khả năng đặc biệt của em, gia đình đã tạo điều kiện và cùng đồng hành để Đức có thể đi học tại Trung tâm Hướng Nhạc. Đức bắt đầu theo học Piano từ năm lớp 6, và đến nay, khi đã là học sinh lớp 12, em vẫn đều đặn gắn bó với cây đàn. Suốt sáu năm kiên trì, Đức không chỉ học nhạc mà còn học cách lắng nghe, kiên nhẫn và bộc lộ cảm xúc qua từng bản nhạc. Trong hành trình nỗ lực ấy, Đức đã hoàn thành nhiều tác phẩm Piano với kỹ thuật ngày càng vững vàng và cảm xúc sâu sắc hơn. Nhờ quá trình rèn luyện kiên trì, em cải thiện rõ rệt khả năng tập trung và ghi nhớ, đồng thời kết nối tốt hơn với âm nhạc và mọi người xung quanh, trở nên tự tin, cởi mở và tràn đầy năng lượng tích cực.

Em Lê Đỗ Quang Đức, một học sinh "đặc biệt" có nhiều thành tích nổi trội với niềm đam mê âm nhạc

Trung tâm Hướng Nhạc, nơi nuôi dưỡng những ước mơ về âm nhạc cho các bạn trẻ

Những kết quả đáng khích lệ mà Đức đạt được trong học tập và biểu diễn tại Trung tâm Hướng Nhạc chính là minh chứng cho nghị lực và niềm đam mê âm nhạc bền bỉ của em. Ngoài niềm đam mê âm nhạc, Đức còn có khả năng vượt trội và sự tập trung hiếm có khi chơi Rubik. Với sự tập trung cao độ, tư duy logic và kiên trì đáng khâm phục, em liên tục đạt được nhiều giải cao tại các cuộc thi. Sự kết hợp giữa tình yêu âm nhạc và niềm say mê Rubik đã giúp Đức rèn luyện tư duy, khả năng tập trung và cân bằng cảm xúc của mình.

Theo chia sẻ của thầy Hướng, âm nhạc chính là "ngôn ngữ thứ hai" của Đức, giúp em kết nối với thế giới xung quanh. Qua thời gian, Đức không chỉ tiến bộ rõ rệt về kỹ năng mà còn mạnh dạn, tự tin và vui vẻ hơn trong giao tiếp, sinh hoạt hằng ngày. Sự trưởng thành của Đức là minh chứng cho sức mạnh của âm nhạc và tình yêu thương trong giáo dục đặc biệt, nơi mỗi nỗ lực, dù nhỏ bé, đều mang trong mình một kỳ tích.

Đối với Y Nhơn, cậu bé người Bahnar (sinh năm 2008), âm nhạc không chỉ là niềm yêu thích mà đã trở thành một phần máu thịt trong cuộc sống. Nhờ sự kiên trì và tinh thần cầu tiến, Y Nhơn đã trưởng thành vượt bậc, trở thành một nhạc công trẻ có thể tự trang trải cuộc sống bằng chính tài năng của mình. Mỗi khi cất lên tiếng đàn, em không chỉ gửi gắm cảm xúc, mà còn truyền đi niềm tự hào của người con Bahnar, mộc mạc, chân thành và đầy nhiệt huyết... Không chỉ là nơi nuôi dưỡng đam mê âm nhạc của các em học sinh, Trung tâm Hướng Nhạc còn ấp ủ những ước mơ lớn về giáo dục và sự phát triển toàn diện, đặc biệt dành cho những học sinh "đặc biệt".

Chia sẻ về định hướng phát triển của Trung tâm, anh Nguyễn Hữu Hướng cho biết: "Trung tâm mong muốn tạo ra một môi trường nơi mọi em nhỏ đều được tôn trọng, khích lệ và trao cơ hội thể hiện bản thân, bất kể hoàn cảnh hay khiếm khuyết. Chúng tôi hướng tới việc mở rộng chương trình học tập và biểu diễn, hỗ trợ học sinh vùng xa, dân tộc thiểu số; đồng thời lan tỏa giá trị của âm nhạc như một phương tiện kết nối cảm xúc, chữa lành tâm hồn và truyền cảm hứng sống. Từ đó, giúp các em có thể hoàn thành những ước mơ với âm nhạc".

Qua những câu chuyện của Kha, Đức hay Y Nhơn và nhiều học sinh khác, những ước mơ này đang dần trở thành hiện thực, chứng minh rằng âm nhạc không chỉ rèn kỹ năng mà còn nuôi dưỡng nghị lực, giúp các em tự tin bước vào đời với trái tim đầy nhiệt huyết và khát khao cống hiến. ■

"CƠN SỐT" ÂM NHẠC NỘI ĐỊA:

Cộng hưởng di sản và du lịch

● TRUNG NGHĨA

"Cơn sốt" âm nhạc nội địa đang đưa Việt Nam vượt khỏi ranh giới giải trí thuần túy, trở thành điểm hội tụ của di sản, sáng tạo và du lịch. Từ những sân khấu quốc tế ở Hà Nội, TP Hồ Chí Minh đến các không gian di sản như Hội An, Huế, Đà Lạt…, âm nhạc đang định hình một ngành công nghiệp văn hóa mới, góp phần định vị Việt Nam trên bản đồ âm nhạc Đông Nam Á và mở ra hướng phát triển kinh tế - du lịch đầy tiềm năng.

Biểu diễn âm nhạc phát triển mạnh mẽ tại nhiều địa phương Ảnh: ITN

Không gian di sản thành sân khấu nghệ thuật

Thị trường biểu diễn âm nhạc trực tiếp tại Việt Nam thời gian gần đây đã có bước chuyển mình rõ nét: Từ một thị trường chủ yếu tiêu thụ sản phẩm âm nhạc, Việt Nam nay trở thành điểm đến của nhiều tour diễn quốc tế. Những sự kiện quy mô lớn như "Born Pink World Tour" của BlackPink năm 2023 hay "G-Dragon World Tour 2025" tại Hà Nội với hàng chục nghìn khán giả đã chứng minh nhu cầu khổng lồ của công chúng và khẳng định năng lực tổ chức các sự kiện tầm cỡ của Việt Nam.

Cùng với làn sóng sự kiện quốc tế, thị trường biểu diễn trong nước cũng chứng kiến sự bùng nổ chưa từng có của các concert nội địa. Từ Mỹ Tâm, Hà Anh Tuấn, Sơn Tùng M-TP, Đen Vâu đến các nhóm nghệ sĩ "Anh trai say hi", "Anh trai vượt ngàn chông gai"…, nhiều nghệ sĩ liên tục tổ chức những liveshow có sức hút đông đảo người hâm mộ.

Đáng chú ý, đi concert ngày nay đã trở thành một trải nghiệm văn hóa - xã hội, nơi khán giả vừa thưởng thức âm nhạc, vừa hòa vào không khí cộng đồng, chia sẻ trên mạng xã hội, tạo thành một làn sóng tiêu dùng nghệ thuật mới. Các hình thức biểu diễn cũng đa dạng hơn, từ lễ hội âm nhạc quy mô lớn đến chuỗi concert cá nhân, khiến thị trường thêm phong phú và nhiều màu sắc.

Theo thống kê, hơn 80% các sự kiện âm nhạc tập trung tại hai trung tâm lớn là TP Hồ Chí Minh và Hà Nội. Song hành, xu hướng music tourism - du lịch kết hợp trải nghiệm âm nhạc - đang nổi lên tại nhiều địa phương giàu bản sắc như Ninh Bình, Hội An, Huế, Đà Lạt…

Hội An là một ví dụ điển hình cho việc biến biểu diễn trực tiếp thành sản phẩm du lịch đặc trưng. Theo ThS Trương Thị Ngọc Cầm, Phó Giám đốc Trung tâm Bảo tồn Di sản Thế giới Hội An, địa phương đang chuyển mình mạnh mẽ trong chiến lược phát triển "Thành phố Sáng tạo", đưa không gian di sản trở thành sân khấu nghệ thuật sôi động.

Song song các sân khấu lớn, đời sống âm nhạc tại Hội An còn hấp dẫn với các mô hình biểu diễn trong quán cà phê, bar hay không gian đường phố. Tận dụng lợi thế kiến trúc đặc trưng và thương hiệu văn hóa lâu đời, Hội An đặt mục tiêu đến năm 2030 trở thành trung tâm tổ chức sự kiện âm nhạc di sản hàng đầu Đông Nam Á, trong đó âm nhạc và văn hóa sẽ là trụ cột của phát triển bền vững, dự kiến đóng góp 5% vào GRDP của thành phố.

Đà Lạt, với danh hiệu "Thành phố Festival hoa Việt Nam" và "Thành phố Sáng tạo Âm nhạc UNESCO", cũng đang nổi lên như một trung tâm du lịch âm nhạc độc đáo. Giám đốc Không gian sáng tạo Phố Bên Đồi, ông Nguyễn Trung Hiền cho biết: Đà Lạt không chỉ là miền đất mộng mơ mà còn là nơi hội tụ cộng đồng nghệ sĩ sáng tạo, góp phần đưa hình ảnh thành phố vươn xa hơn trên bản đồ văn hóa thế giới.

Từ di sản âm nhạc của Trịnh Công Sơn, Khánh Ly, Lê Uyên Phương đến lớp nghệ sĩ trẻ như Hà Anh Tuấn, Trung Quân Idol, Cá Hồi Hoang…, Đà Lạt đã hình thành đời sống âm nhạc phong phú với phòng trà, quán cà phê, âm nhạc đường phố, lễ hội, festival cổ điển. Đây là minh chứng sống động cho sự hòa quyện giữa di sản và sáng tạo đương đại.

"Thỏi nam châm" của du lịch

Không còn dừng lại ở những đêm diễn phục vụ nhu cầu nghe nhìn, các sự kiện âm nhạc đang khẳng định vai trò như một đòn bẩy kinh tế hiệu quả. Giám đốc Công ty tổ chức sự kiện và Lễ hội biển An Bàng, đồng thời là Giám đốc Củi Lũ Art Space (Hội An), ông Lê Ngọc Thuận nhận định: Sự kiện âm nhạc vừa là sản phẩm văn hóa, vừa là nguồn lực kinh tế sáng tạo, góp phần kích cầu du lịch, thúc đẩy tăng trưởng kinh tế, củng cố đời sống cộng đồng và hình thành không gian đô thị sôi động.

Thực tế cho thấy âm nhạc trở thành "thỏi nam châm" kéo dài thời gian lưu trú và thúc đẩy chi tiêu của du khách. Khi một lễ hội âm nhạc diễn ra, chuỗi dịch vụ đi kèm từ lưu trú, ẩm thực đến vận tải đều được hưởng lợi. Tuy nhiên, bức tranh phát triển không hoàn toàn màu hồng. Khi so sánh với các "cường quốc giải trí" trong khu vực như Thái Lan, Singapore hay Malaysia, Việt Nam vẫn còn một khoảng cách đáng kể. Thách thức lớn nhất nằm ở hạ tầng và năng lực quản trị rủi ro, vốn cần được chuyên nghiệp hóa để đáp ứng yêu cầu của các tour diễn toàn cầu. Hiện vẫn thiếu những sân vận động hay nhà hát đạt chuẩn quốc tế, khiến chúng ta nhiều lúc bị xem là "vùng trắng" trên bản đồ lưu diễn thế giới.

Sự phát triển nóng cũng đặt ra thách thức về văn hóa. ThS Trương Thị Ngọc Cầm trăn trở: Hội An đang đón lượng lớn khách du lịch quốc tế và nội địa, kéo theo sự đa dạng hóa thị hiếu âm nhạc. Khán giả trẻ chuộng nhạc đương đại, tạo áp lực đổi mới cho các chương trình truyền thống. Từ góc độ văn hóa, đây là bài toán "giữ hồn" di sản trong bối cảnh hội nhập, đòi hỏi mô hình cân bằng giữa bảo tồn và sáng tạo.

Sự bền vững của thị trường còn phụ thuộc vào chính khán giả. Hiện nay, việc đi concert ở Việt Nam vẫn mang tính trào lưu, thường chỉ tập trung vào những sự kiện "bom tấn". Để thị trường thực sự thăng hoa và tạo nền tảng cho nghệ sĩ phát triển, việc mua vé xem ca nhạc cần được hình thành như một thói quen thường nhật, tương tự việc đi xem phim hay uống cà phê. Chỉ khi đó, ngành công nghiệp âm nhạc mới đủ ổn định để tái đầu tư và xây dựng hệ sinh thái chuyên nghiệp ngang tầm quốc tế.

Dẫu vậy, với quy mô dân số 100 triệu người, tỷ lệ người trẻ cao và khả năng tiếp cận Internet thuộc nhóm dẫn đầu thế giới, âm nhạc Việt Nam đang đứng trước "thời cơ vàng" để bứt phá. Nếu được đầu tư bài bản về hạ tầng, công nghệ và chính sách hỗ trợ, Việt Nam hoàn toàn có thể phát triển mạnh mẽ thị trường âm nhạc nội địa, đồng thời trở thành điểm dừng chân quan trọng của các tour diễn quốc tế, khẳng định vị thế trên bản đồ âm nhạc Đông Nam Á. ■

Nguyễn Nhật Ánh "hồi đáp" cho miền hoa vàng trên cỏ xanh

Chiều 26.11, NXB Trẻ giới thiệu đến bạn đọc cả nước tác phẩm mới nhất của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh mang tên *Cô bé hàng xóm và bốn viên kẹo*. Tác phẩm dày 240 trang, tiếp tục phát huy thế mạnh của Nguyễn Nhật Ánh ở mảng truyện tâm lý tuổi mới lớn. Tuy nhiên, điểm khác biệt của cuốn sách nằm ở bối cảnh Sài Gòn thập niên 1980 - một sắc thái mới so với không gian làng quê miền Trung quen thuộc trong nhiều sáng tác của ông.

Đọc *Cô bé hàng xóm và bốn viên kẹo*, bạn đọc dễ bắt gặp những đoạn gợi nhớ thời hoàng kim của báo in: Các chuyên mục hài hước, văn chương, thơ, truyện, tranh vẽ… Tất cả làm sống lại niềm vui sáng tạo qua con chữ và nét bút. Đặc biệt, bản sách đặc biệt còn kèm theo một cuốn sổ vẽ - như lời mời gọi bạn đọc nuôi dưỡng và tiếp tục khai mở sức sáng tạo của chính mình.

B.T

Nhà hát nghệ thuật Hát bội TP.HCM giao lưu với đoàn nghệ thuật Màori

Ngày mai 28.11, tại Nhà hát nghệ thuật Hát bội TP.HCM (phường Chợ Lớn) sẽ diễn ra chương trình giao lưu nghệ thuật đặc biệt giữa các nghệ sĩ hát bội TP.HCM và đoàn nghệ thuật truyền thống nổi tiếng của người Māori (New Zealand) - Ngāti Rangiwewehi kapa haka. Hoạt động là một trong những điểm nhấn của chuỗi sự kiện kỷ niệm 50 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - New Zealand (1975-2025).

Trong chuyến thăm TP.HCM lần này, bên cạnh buổi giao lưu cùng Nhà hát nghệ thuật Hát bội, đoàn Ngāti Rangiwewehi kapa haka còn tham gia biểu diễn chính thức tại lễ kỷ niệm 50 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước được tổ chức tại Nhà hát Quân đội phía Nam (phường Tân Sơn Nhất) vào sáng 28.11. Phía Nhà hát nghệ thuật Hát bội TP cũng chuẩn bị một chương trình đặc sắc, giới thiệu những nét tinh hoa của nghệ thuật hát bội Việt Nam đến các nghệ sĩ và đại biểu quốc tế.

T.M

Khát vọng "giữ lửa" Tuồng và Dân ca kịch trong đời sống hiện đại

● THANH MAI

Khát vọng đưa Tuồng và Dân ca kịch trở lại đời sống hiện đại thêm một lần được khẳng định tại Liên hoan Tuồng và Dân ca kịch toàn quốc 2025. Suốt hơn một tuần tranh tài - những tác phẩm chất lượng, khán phòng kín khán giả và nỗ lực vượt khó của nghệ sĩ - đã cho thấy mạch nguồn của sân khấu truyền thống vẫn bền bỉ "cháy" trong đời sống đương đại.

Thứ trưởng Tạ Quang Đông trao HCV cho hai vở diễn xuất sắc

> *Bộ VHTTDL sẽ tiếp tục xây dựng cơ chế, chính sách phù hợp nhằm thúc đẩy môi trường sáng tạo, chú trọng nâng cao chất lượng tác phẩm, củng cố nguồn nhân lực biểu diễn và tăng cường truyền thông để Tuồng và Dân ca kịch đến gần hơn với công chúng hiện đại. Đây không chỉ là nhiệm vụ của các nhà hát và nghệ sĩ mà còn là trách nhiệm chung của toàn ngành trong gìn giữ và phát huy những giá trị cốt lõi của văn hóa Việt Nam.*
>
> **(Thứ trưởng TẠ QUANG ĐÔNG)**

Tuy vậy, bên cạnh những điểm sáng đáng ghi nhận, Liên hoan cũng bộc lộ không ít hạn chế về kịch bản, dàn dựng và biểu diễn - đặt ra yêu cầu phải đổi mới mạnh mẽ, dài hơi để Tuồng và Dân ca kịch thực sự "sống tốt" và lan tỏa giá trị...

Mạch nguồn truyền thống chưa bao giờ tắt

Trước thềm Liên hoan, giới nghề không khỏi lo lắng khi đời sống sân khấu chồng chất khó khăn, cộng thêm tình hình mưa lũ trên cả nước, đặt ra câu hỏi liệu các đoàn có thể "vượt bão mà đi". Tuy nhiên, thực tế đã chứng minh điều ngược lại: Suốt 14 ngày tranh tài, Rạp Kim Mã (Hà Nội) luôn sáng đèn, khán phòng kín khán giả từ sáng đến tối, tiếng vỗ tay và lời cổ vũ vang lên không ngớt. Đây là minh chứng rõ ràng rằng nghệ thuật truyền thống vẫn bền bỉ "cháy" giữa đời sống đương đại.

Mười bốn vở diễn là mười bốn "trái ngọt" sau thời gian dài thai nghén của 11 đơn vị nghệ thuật. Điểm nhấn của Liên hoan nằm ở sự phong phú về đề tài và sức sáng tạo: 8 vở khai thác chất liệu lịch sử - thế mạnh của Tuồng; 4 vở phản ánh thời kỳ chống Pháp, chống Mỹ - đặc trưng của Dân ca kịch; bên cạnh một vở dân gian pha yếu tố huyền thoại và một vở về đề tài chống tham nhũng đương đại. Sự đa dạng này đã mở rộng biên độ sáng tạo, đưa Tuồng và Dân ca kịch đến gần hơn với đời sống hôm nay. Các tác phẩm đậm hơi thở lịch sử như *Lửa cháy thành Phiên Ngung*, *Người đi mở cõi*, *Phụng vũ trời Nam*, *Cung phi Điểm Bích*… khắc họa nhân vật với chiều sâu nội tâm, chắt lọc và ước lệ đặc trưng của Tuồng. Trong khi đó, các vở Dân ca kịch như *Người mẹ Quảng Nam*, *Anh hùng*, *Cô gái làng Quan họ*… đem đến những lát cắt giàu xúc cảm, phản chiếu tinh thần yêu nước, tình mẫu tử và giá trị nhân văn sống động.

Liên hoan Tuồng và Dân ca kịch toàn quốc 2025 quy tụ đội ngũ nghệ sĩ, diễn viên chất lượng, nhiều người thể hiện sự hoàn thiện trong kỹ thuật hát - múa - diễn, những yêu cầu khắt khe của sân khấu truyền thống. Các lớp diễn như "Khúc Thừa Mỹ tự sự" (vở *Lửa cháy thành Phiên Ngung*), "Hồ Quý Ly thất thế" (vở *Nhìn lại một vương triều*), "Nguyễn Trung Trực quỳ lạy mẹ" (vở *Anh hùng*)… để lại dấu ấn nhờ sự hòa quyện tinh tế giữa biểu cảm nội tâm và kỹ thuật biểu diễn. Liên hoan năm nay cũng bật lên tinh thần làm nghề đáng trân trọng của nghệ sĩ. Theo NSND Lê Tiến Thọ - Trưởng ban Hội đồng Nghệ thuật, nhiều đơn vị miền Trung vừa chống chọi với lũ lụt, nhà cửa ngập nước nhưng vẫn nỗ lực có mặt đúng lịch, tiếp tục tập luyện và biểu diễn. Khó khăn chỉ là thử thách, còn tình yêu nghề và trách nhiệm với nghiệp Tổ đã giúp họ vượt lên tất cả.

Năm nay cũng đánh dấu lần đầu tiên Dân ca kịch Quan họ tham dự, mang đến làn gió mới và khẳng định xu hướng mở rộng biên độ thể loại. Liên hoan tiếp tục bám sát tiêu chí đề cao giá trị nhân văn, thẩm mỹ, tinh thần sáng tạo và bản sắc nghệ thuật - nền tảng vững chắc để Tuồng và Dân ca kịch bước vào giai đoạn mới, vừa đổi mới vừa gìn giữ tinh hoa truyền thống, chứng minh sức sống bền bỉ của nghệ thuật truyền thống.

Tại Lễ bế mạc, BTC đã trao 2 HCV và 3 HCB cho các vở diễn xuất sắc; 18 HCV và 34 HCB cho các cá nhân, cùng nhiều phần thưởng dành cho đội ngũ sáng tạo.

Nỗ lực nâng cao chất lượng nghệ thuật

Bên cạnh những điểm sáng, Liên hoan cũng bộc lộ những hạn chế cần được nhìn nhận thẳng thắn để khắc phục, nhằm giúp nghệ thuật Tuồng và Dân ca kịch tiếp tục đứng vững và lan tỏa giá trị tới công chúng. Hạn chế rõ nhất nằm ở khâu kịch bản: Một số tác phẩm chưa xây dựng được "tích - trò" rõ ràng, khiến câu chuyện thiếu chiều sâu, thiếu điểm nhấn và chưa phát huy hết đặc trưng tự sự - kịch tính - trữ tình của hai loại hình. Về đạo diễn và dàn dựng, có những phong cách trùng lặp do cùng một đạo diễn đảm nhiệm nhiều vở, làm giảm sự đa dạng nghệ thuật. Một số sân khấu bố trí cồng kềnh, nhiều bục bệ gây cản trở cho diễn viên; trang phục và đạo cụ đôi khi chưa ăn khớp với bối cảnh lịch sử. Đáng chú ý, việc lạm dụng kỹ thuật hiện đại hoặc đưa ca khúc phổ thông vào một số vở cũng khiến làn điệu truyền thống bị nhạt đi. Về diễn viên, dù nhiều gương mặt nổi bật, vẫn còn một bộ phận quá phụ thuộc vào động tác bài bản, chưa biết "tân chế điệu" hay kết hợp nhuần nhuyễn giữa ca - diễn - múa, chưa khai thác trọn vẹn chiều sâu tâm lý nhân vật. Việc chỉ ra những hạn chế này không nhằm phê phán mà mở ra cơ hội học hỏi, hoàn thiện để hướng tới tiêu chí "thanh - sắc - thục - tinh - khí - thần" của nghệ thuật biểu diễn.

Để phát huy những giá trị tốt đẹp của Liên hoan, đồng thời khắc phục hạn chế, Thứ trưởng Bộ VHTTDL Tạ Quang Đông (Trưởng ban Chỉ đạo Liên hoan) khẳng định: Bộ sẽ triển khai đồng bộ các giải pháp nhằm nâng tầm nghệ thuật truyền thống, đặc biệt là Tuồng và Dân ca kịch. Bộ sẽ khuyến khích các đơn vị mạnh dạn đổi mới phương pháp tiếp cận, ứng dụng khoa học - công nghệ, mở rộng đối tượng khán giả và cải thiện đời sống nghệ sĩ.

Dù Liên hoan đã khép lại, những giá trị mà sự kiện mang lại sẽ tiếp tục lan tỏa trong đời sống nghệ thuật. Đây cũng là dịp để nhìn nhận sâu sắc hơn trách nhiệm trong việc bảo tồn và phát huy di sản văn hóa dân tộc. Có thể thấy, mùa Liên hoan năm nay đã thành công khi ghi dấu nỗ lực bền bỉ, khát vọng giữ lửa nghệ thuật truyền thống và tinh thần sáng tạo không ngừng của các nghệ sĩ. Với tinh thần trách nhiệm của người làm nghề cùng sự đồng hành của các nhà quản lý, địa phương và công chúng, nghệ thuật Tuồng và Dân ca kịch chắc chắn sẽ tiếp tục phát triển bền vững, khẳng định vị thế như một di sản sống giàu sức lan tỏa trong đời sống hôm nay. ■

TP.HCM triển khai Lễ hội Đường Sách Tết Bính Ngọ 2026

Hôm qua 27.11, Sở VH&TT TP.HCM họp triển khai Lễ hội Đường Sách Tết Bính Ngọ 2026 với chủ đề "Xuân hội tụ - Vững bước vươn mình". Sự kiện do UBND TP.HCM tổ chức, BTC kỷ niệm các ngày Lễ lớn Thành phố thực hiện, diễn ra trong 7 ngày, từ 17h ngày 15.2 đến 22h ngày 21.2.2026 (mùng 5 Tết).

Năm nay, địa điểm tổ chức được mở rộng từ đường Lê Lợi (phường Sài Gòn) đến Công viên Thành phố mới (phường Bình Dương) và Nhà truyền thống cách mạng (phường Vũng Tàu). Tại đường Lê Lợi, không gian triển lãm chia thành ba đoạn. Khu Nguyễn Huệ - Pasteur ứng dụng công nghệ AR/VR, trình chiếu 3D về văn hóa Hồ Chí Minh, dấu mốc 50 năm Sài Gòn đổi tên thành TP.HCM và các sự kiện chính trị năm 2026; trưng bày báo Xuân, không gian văn hóa Lãnh sự quán và các hoạt động giao lưu nghệ thuật. Khu Pasteur - Nam Kỳ Khởi Nghĩa hình thành Hội sách với sự tham gia của nhiều NXB, có khu sách thiếu nhi, sách công nghệ, trải nghiệm sách nói - sách điện tử và tiện ích cho người khuyết tật. Hoạt động lì xì sách, giao lưu tác giả - tác phẩm và sân khấu hóa tác phẩm văn học diễn ra xuyên suốt. Khu Nam Kỳ Khởi Nghĩa - Quách Thị Trang tập trung vào hoạt động thiếu nhi như trò chơi sáng tạo, góc STEM, workshop làm sách và các chương trình biểu diễn, quảng bá di sản - làng nghề.

Tại Công viên Thành phố mới và Nhà truyền thống cách mạng, các hoạt động được tổ chức tương tự, với điểm nhấn là triển lãm số hóa, Hội sách, không gian ẩm thực - cà phê sách và giao lưu văn hóa địa phương.

TÙNG THƯ

XƯỜNG XỨ THANH:

Tiếng hát kể chuyện bản mường

● **TRẦN HOÀNG**

Trong nhịp sống hiện đại, tiếng xường của người Mường xứ Thanh vẫn vang lên mộc mạc và thăm thẳm như mạch nguồn văn hóa nuôi dưỡng bao thế hệ. Vừa là một làn điệu dân ca, xường vừa là cách người Mường gửi gắm tình cảm, tri thức và lễ nghĩa... Từ những đêm nhà sàn bập bùng ánh lửa đến không gian lễ hội, tiếng xường trở thành di sản sống nối dài ký ức và niềm tự hào của đồng bào Mường hôm nay.

Hát xường của đồng bào dân tộc Mường ở Thanh Hóa

Từ câu hát đến bản sắc cộng đồng

Với người Mường, "xường" là kênh giao tiếp độc đáo để bà con bộc lộ tình cảm, triết lý nhân sinh, cách ứng xử và những giá trị đạo đức của mình. Trong tục truyền cổ, người Mường kể rằng mụ Dạ Dần - vị nữ thần sáng tạo - từng mang gánh xường đi qua miền đất xứ Thanh rộng lớn. Khi đến mường Ai, mường Ống, quai gánh bất ngờ đứt khiến những sọt xường rơi xuống, vung vãi khắp bản làng. Người Mường nhặt lấy rồi truyền nhau hát qua nhiều đời. Vì thế, xường mường Ống, mường Ai được xem như "gốc xường", là cái nôi đầu tiên nơi làn điệu này hình thành và sinh sôi.

Từ hàng trăm năm nay, người Mường Thanh Hóa vẫn tự hào về câu nói dân dã: "Đất thì xường, mường thì rang". Vùng đất có xường là vùng còn giữ được nếp sống, cốt cách, gia phong, lễ nghi và hồn vía của dân tộc. Nơi tiếng xường còn vang, nơi ấy còn bản mường, còn cộng đồng, còn ký ức.

Không gian xường thường là những đêm dài, khi nhà sàn đã lên đèn, khói bếp còn phảng phất quanh mái gỗ. Trai gái các bản tụ về, người già trẻ nhỏ cùng ngồi nghe. Phía ngoài gian khách là chỗ của các chàng trai; phía buồng trong, dưới ánh đèn mờ, các cô gái cất lời đáp, e ấp nhưng đầy tự tin. Một đêm xường bắt đầu bằng những câu chào hỏi, những lời mời thuốc, mời nước, mời trầu, rồi dẫn vào xường "mở áng", "mở đường". Xường không vội vã; người hát xường chẳng gấp gáp. Mọi cảm xúc được "xới lên từ từ", dìu dắt đôi bên bước vào câu chuyện tâm tình. Có những đêm chỉ để "mở áng" người ta đã hát hàng giờ, thậm chí suốt buổi tối, nhưng chính sự mềm mại, uyển chuyển ấy thể hiện rõ sự lịch thiệp, tinh tế trong ứng xử của người Mường.

Trong hát giao duyên, có những "bạn đôi xường" hát với nhau cả đêm mà chưa một lần nhìn rõ mặt. Họ chỉ nhận ra nhau qua giọng, qua nhịp, qua cách đối ý, đối câu. Trai Mường mạnh mẽ, lịch sự; gái Mường kín đáo, tế nhị. Nhưng khi bước vào xường, họ bình đẳng như nhau, bởi "lời hát là tiếng lòng", ai biết hát thì người ấy có tiếng nói. Cấu trúc bài xường cũng độc đáo: Câu trước gieo vần cho câu sau, người hát phải liên tục sáng tạo để đáp lại kịp thời mà vẫn giữ được ý, vần và tình. Chính yếu tố này khiến xường trở thành một nghệ thuật ứng khẩu bậc cao, nơi tài trí, sự tinh nhạy và chiều sâu văn hóa của mỗi người được bộc lộ rõ rệt.

Lời xường giàu hình tượng dân gian, lấy từ chính thiên nhiên bản mường, suối, núi, hoa rừng, chim muông, nương lúa, giếng nước… Từ những hình ảnh quen thuộc ấy, người hát gửi gắm nỗi niềm của mình, kín đáo nhưng thấm thía: "Em có cồng vui, sao em không gióng/ Em không gióng nhiều cũng nên gióng ít…". Những buổi hát như thế, khi chia tay lúc trời hừng sáng, thường khép lại bằng những câu thề hẹn mộc mạc mà sâu nặng: "Ước chi ta đi củi chung một vác/ Lửa than chung nhóm bếp nhà ai/ Trời mưa lâm thâm đội chung nón kín/ Qua cầu lắt lẻo cùng nhau sang…". Không ít đôi lứa đã nên duyên từ tiếng xường.

Di sản nuôi dưỡng văn hóa bản mường

Xường, đặc biệt là xường cân, có cấu trúc chặt chẽ và giàu tính nghệ thuật. Người Mường gọi xường cân là "xường bậc", bởi người hát phải "leo bậc" từng cung, từng đoạn theo trình tự truyền lại qua nhiều thế hệ. Dân gian thường nói xường có 12 bậc. Con số này mang tính ước lệ như nhiều câu chuyện cổ, nhưng điều quan trọng là mỗi "bậc xường" đều có tên gọi và sắc thái riêng: Cu nhu cọp nhọp (góp nhặt), zờm zờm, poong soong poót soót, zằng zắng, lêu lao lên lồm… Những tên gọi bằng tiếng Mường cổ vừa giàu hình ảnh, vừa gợi rõ nhịp điệu đặc trưng của từng bậc.

Trước khi vào bậc, người hát phải đi qua "cung đầu", còn gọi là "lượn áng" - phần mở đầu của mọi cuộc xường, gồm: Xường chào, xường mời, xường nài, xường mở đường, xường phát vấn… Chỉ khi đôi bên đã hiểu ý, đã "bắc được cầu", đã "kéo được sợi dây" gắn kết thì cuộc xường mới thật sự bước vào bậc.

Trong mỗi bậc xường, người hát phải "dắt hoa" (cái wa), "theo tiếng chim" (pắt siềng chim) - những kỹ thuật khó đòi hỏi sự tinh tế và kinh nghiệm. Lời hát vừa phải giữ được "căn" (nền tảng văn hóa, lề lối cổ), vừa phải sáng tạo để thể hiện sự sắc sảo của người hát. Chính sự hòa quyện giữa truyền thống và ứng biến ấy khiến xường trở thành một nghệ thuật sống động, linh hoạt theo từng cuộc hát. Đặc biệt, xường cân không chỉ hát bằng thanh âm mà còn "hát bằng trí", người hát phải hiểu nghĩa đen, nghĩa bóng, biết vận dụng ca dao, truyện cổ, biết so sánh, ví von, khéo đặt câu, khéo gài chữ để "hỏi mà như không hỏi, đáp mà như không đáp", tạo nên nét duyên rất riêng của xường.

Bên cạnh xường giao duyên, còn có xường chúc trong lễ hội, cưới xin, mừng nhà mới, cầu mùa, cầu phúc; và xường kể (mo) vang lên trong tang lễ, kể chuyện đời, chuyện trời đất, chuyện tổ tiên. Tuy vậy, phong phú, tinh tế và giàu sức lan tỏa nhất vẫn là xường trai gái. Một cuộc xường có thể kéo dài một đêm, thậm chí ba đêm. Mỗi đêm là một hành trình cảm xúc, từ dè dặt, mở lòng, thăng hoa, cho đến những lời dặn dò và nỗi tiếc nuối khi chia xa. Những người từng trải qua một đêm xường thường nói: "Xường không chỉ để hát, mà để nhớ".

Trong bối cảnh hội nhập và phát triển, việc bảo tồn xường Mường ngày càng được chú trọng. Các địa phương đã thành lập nhiều câu lạc bộ dân ca Mường, mở lớp truyền dạy, ghi âm tư liệu, phục dựng không gian diễn xướng để nuôi dưỡng sức sống của loại hình nghệ thuật này. Xường cũng hiện diện nhiều hơn trong các chương trình giao lưu văn hóa, lễ hội truyền thống, sự kiện du lịch, góp phần giới thiệu bản sắc Mường đến du khách.

Lãnh đạo Sở VHTTDL Thanh Hóa khẳng định: "Xường Mường không chỉ là di sản của riêng cộng đồng người Mường mà còn là tài sản văn hóa quý của dân tộc. Chúng tôi đang triển khai các chương trình hỗ trợ nghệ nhân, mở lớp truyền dạy tại cơ sở, đồng thời đưa xường vào hoạt động du lịch, lễ hội để di sản tiếp tục được thực hành, sống trong đời sống và được thế hệ trẻ tiếp nối một cách tự nhiên".

Sự vào cuộc đồng bộ của chính quyền, cộng đồng và nghệ nhân đang giúp tiếng xường tiếp tục vang lên mạnh mẽ trong đời sống hôm nay, góp phần tạo dựng bản sắc văn hóa đặc trưng, trở thành nguồn lực quan trọng cho phát triển du lịch và xây dựng đời sống văn hóa cơ sở ở Thanh Hóa.■

Công bố nhiều di cảo quý của Thượng tướng Trần Văn Trà

Từ khối bản thảo đồ sộ của Thượng tướng Trần Văn Trà, NXB Chính trị quốc gia Sự thật phối hợp Omega tuyển chọn và hoàn thiện cuốn sách *Hành trình từ ra đi hai bàn tay trắng đến trở về một dải giang san và những trang bản thảo còn dang dở*. Tên sách được lấy từ hai câu thơ ông viết ngay sau ngày hòa bình, chất chứa cốt cách một vị tướng suốt đời vì nước và bao trùm chặng đường 30 năm kháng chiến gian lao, kiên cường và kỳ vĩ của dân tộc.

Sinh trong một gia đình nông dân nghèo ở Tịnh Long (Sơn Tịnh, Quảng Ngãi), Thượng tướng Trần Văn Trà (1919-1996) sớm bước vào con đường cách mạng và gắn bó trọn đời với sự nghiệp giải phóng dân tộc. Trong suốt hành trình ấy, ông đảm nhiệm nhiều chức vụ quan trọng: Khu trưởng Khu 8, Phó Tư lệnh Nam Bộ, Tư lệnh kiêm Chính ủy Sài Gòn - Gia Định, Tư lệnh Phân liên khu miền Đông, Phó Tổng Tham mưu trưởng Quân đội nhân dân Việt Nam, Tư lệnh Quân giải phóng miền Nam, Trưởng đoàn đại biểu quân sự trong Ban Liên hợp quân sự bốn bên, Phó Tư lệnh Chiến dịch Hồ Chí Minh, Tư lệnh kiêm Chính ủy Quân khu 7, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng…

Năm 1982, nghỉ hưu nhưng ông vẫn miệt mài cống hiến. Trên cương vị Phó Chủ tịch Hội Cựu chiến binh Việt Nam, Chủ tịch Hội Cựu chiến binh TP.HCM, ông luôn tận tâm chăm lo cho đồng chí, đồng đội. Đặc biệt, ông dành trọn thời gian cho nghiên cứu, tổng kết thực tiễn chiến tranh, để lại một kho di cảo giá trị. Trong đó, bộ *Chặng đường 30 năm B2 Thành đồng* dự kiến 5 tập nhưng ông chỉ kịp hoàn thành tập 1 và 5; các tập còn lại vẫn dang dở khi ông qua đời.

Cuốn sách mới không chỉ là hồi ký hay câu chuyện đời riêng của Thượng tướng Trần Văn Trà, mà còn là bức tranh lịch sử sống động về hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ - được kể bằng giọng văn sắc sảo của một vị chỉ huy dạn dày trận mạc, xen lẫn cảm xúc chân thành của chàng trai xứ Quảng rời quê lên đường và trở về trong ngày đất nước hòa bình.

H.HẠNH

CHỨC NĂNG ĐIỀU TIẾT CỦA VĂN HÓA TRONG SỰ VẬN ĐỘNG VÀ PHÁT TRIỂN XÃ HỘI HIỆN ĐẠI

LTS: Trong bối cảnh toàn cầu hóa, kinh tế thị trường và chuyển đổi số đang làm thay đổi nhanh chóng đời sống xã hội, yêu cầu nhận thức sâu hơn về vai trò của văn hóa trong định hướng và điều chỉnh hành vi cộng đồng trở nên đặc biệt cấp thiết. Những giá trị và chuẩn mực văn hóa - từ tư tưởng Hồ Chí Minh, hệ giá trị chân - thiện - mỹ đến cấu trúc chiều sâu của văn hóa - chính là "hệ điều tiết" mềm nhưng bền vững, giúp xã hội vận hành hài hòa, hạn chế lệch chuẩn và tạo nền tảng phát triển.

Với tinh thần đó, *Văn Hóa* trân trọng giới thiệu loạt bài của GS.TS Đinh Xuân Dũng về "chức năng điều tiết sự vận động và phát triển xã hội của văn hóa" - một góc nhìn lý luận có ý nghĩa trước những biến động mạnh mẽ của thời đại.

Bài 1: Nhận diện văn hóa từ căn cốt đến năng lực điều tiết

GS.TS Đinh Xuân Dũng

● GS.TS ĐINH XUÂN DŨNG

Qua nghiên cứu, chúng tôi nhận thấy trong những năm qua, những thành tựu đạt được trong nghiên cứu chung về văn hóa là rất khả quan, giải đáp được nhiều vấn đề cơ bản, song hầu như chưa có công trình nào nghiên cứu trực tiếp và hệ thống cả về lý luận và thực tiễn chức năng điều tiết của văn hóa.

Một câu hỏi được đặt ra là: Liệu có chức năng điều tiết của văn hóa cùng với các chức năng khác, như nhận thức, giáo dục, thẩm mỹ, giao tiếp, giải trí... không? Và nếu có chức năng điều tiết thì nội hàm của nó là gì, tác động của nó đối với xã hội như thế nào, và trong thực tiễn, việc sử dụng chức năng đó ra sao để văn hóa phát huy sức mạnh ưu việt của nó trong đời sống xã hội? Đó là những câu hỏi lớn cần sự nối tiếp suy nghĩ, tìm tòi dài lâu. Trong phần này, chúng tôi đề cập những vấn đề có liên quan đến nhiệm vụ xác định chức năng điều tiết của văn hóa, đó là ba vấn đề: Văn hóa là gì; Cấu trúc của văn hóa; Các giá trị và chuẩn mực văn hóa.

Một số khái niệm về văn hóa

Theo thống kê của PGS Phan Ngọc, có khoảng 400 định nghĩa về văn hóa. Nguyên do có nhiều định nghĩa như vậy, một mặt do tính phong phú, đa diện trong nhận thức và thực tiễn của văn hóa; mặt khác, khái niệm văn hóa được sử dụng trong nhiều lĩnh vực nghiên cứu khác nhau, như triết học, dân tộc học, nhân loại học, xã hội học, văn hóa học, folklore, địa - văn hóa học, sử học..., từ đó, nhiều chuyên gia trong các lĩnh vực nói trên đều muốn đưa ra định nghĩa của mình về văn hóa.

Trong sự phong phú và đa dạng đó, một số nhà khoa học đã cố gắng phân loại các định nghĩa về văn hóa theo nhóm. Ví dụ, trong công trình *Văn hóa - những lý thuyết nhân học văn hóa*, nhà nghiên cứu văn hóa người Nga A.A. Belik đã nêu lên 4 cách định nghĩa, chủ yếu đối với khái niệm văn hóa, đó là: 1. Cách định nghĩa miêu tả; 2. Cách định nghĩa phân tích; 3. Cách định nghĩa tâm lý; 4. Cách định nghĩa cấu trúc.

Tiếp thu những hạt nhân hợp lý trong cách phân loại trên, đồng thời tham khảo thêm cách phân loại của *Wikipedia,* trong cuốn sách *Văn hóa trong chiến lược phát triển của Việt Nam* (GS.TS Đinh Xuân Dũng chủ biên, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2013, tr.21-22) đã nêu lên 6 cách định nghĩa về văn hóa gồm các định nghĩa: Miêu tả, lịch sử, chuẩn mực, tâm lý, cấu trúc và nguồn gốc. Từ các cách phân loại đó, có thể khái quát đặc trưng chung của các định nghĩa về văn hóa là miêu tả các thành tố chủ yếu làm nên, tạo thành văn hóa và chỉ ra *đặc trưng* của văn hóa trong sự đối chiếu với các lĩnh vực khác. Như vậy, có nghĩa là hầu hết các định nghĩa không có ý định bàn sâu, cụ thể về các chức năng của văn hóa, mà chỉ tập trung nhấn mạnh vai trò chung và chức năng tổng hợp (đa chức năng) của văn hóa. Tuy vậy, nếu nghiên cứu kỹ một số định nghĩa nổi trội, có giá trị khái quát cao, chúng ta thấy trong các định nghĩa đó, bằng cách này hay cách khác, đã đề cập đến vai trò, chức năng điều tiết của văn hóa. Xin nêu một số dẫn chứng sau:

Ở phương Đông, từ "văn hóa" xuất hiện khá sớm trong đời sống ngôn ngữ Trung Hoa. Vào thời Chiến quốc, Mạnh Tử đã nói: "Thánh nhân dùng văn hóa của Hoa Hạ để thay đổi phong tục của người Di, người Địch, chứ chưa ai nói người Hoa bị người Di, người Địch giáo hóa lại" (Mạnh Tử - Đằng Văn Công chương cú thượng, trong *Tứ thư* do Trần Trọng Sâm, Kiều Bách Vũ Thuận biên dịch, NXB Quân đội nhân dân, Hà Nội, 2003, tr.634). Trong nhận diện văn hóa của Mạnh Tử đã nói đến dùng văn hóa để "thay đổi phong tục" và để "giáo hóa". Có thể nhận thấy trong đó có vai trò *vừa giáo dục vừa điều tiết, điều chỉnh, thay đổi* của văn hóa.

Ở phương Tây, theo kết quả nghiên cứu của nhiều nhà khoa học, từ "văn hóa" cả trong tiếng Pháp, tiếng Anh, tiếng Đức, vốn có một từ gốc Latinh là "cultura", nghĩa là "cày cấy, gieo trồng". Từ nghĩa gốc ban đầu này, về sau dẫn đến nghĩa rộng hơn là sự vun trồng tinh thần, trí tuệ, là sự vươn tới hoàn thiện. Điều đó bao hàm rất rõ vai trò của văn hóa, trong đó, không thể nào khác là nuôi dưỡng tinh thần, là tạo sự hài hòa (hoàn thiện), mà để đạt được sự hài hòa, hoàn thiện đó phải qua sự tự điều tiết, tự điều chỉnh, nghĩa là tự vượt mình.

Có lẽ, nhận ra sứ mệnh đó của văn hóa mà sau này, ở thế kỷ XVIII, nhà triết học Đức nổi tiếng Herder đã khẳng định: Văn hóa là sự hình thành lần thứ hai của con người. Khoảng đầu những năm 30 của thế kỷ XX, nhà xã hội học Mỹ gốc Nga Pitrim A. Sorokin, người sáng lập Khoa Xã hội học của Đại học Harvard cho rằng: Với nghĩa rộng nhất, văn hóa chỉ tổng thể những gì được tạo ra hay được cải biến bởi hoạt động có ý thức hay vô thức của hai hay nhiều cá nhân tương tác với nhau và tác động đến lối ứng xử của nhau. Luận điểm này nhấn mạnh đến quan hệ qua lại giữa con người với con người. Xử lý các quan hệ đó đạt tới trình độ văn hóa cao, bao giờ con người cũng cần sự điều tiết, điều chỉnh.

Với cách suy nghĩ và trình bày độc đáo của một nhà văn hóa lớn, Jawaharlal Nehru, Thủ tướng đầu tiên của nước Cộng hòa Ấn Độ đã tập trung làm nổi bật bản chất nhân tính nằm sâu trong ngữ nghĩa của khái niệm văn hóa. Ông tự đặt câu hỏi rồi lại tự giải đáp: "Văn hóa - đó có phải là sự phát triển nội tại của con người hay không? Tất nhiên rồi. Đó có phải là *cách ứng xử* của anh ta với người khác không? Nhất định là phải. Đó có phải là khả năng *làm cho người khác hiểu mình* không? Tôi cho là như vậy" (*The Time of India,* ngày 9.4.1950). Để ứng xử có văn hóa và để "làm cho người khác hiểu mình" không thể không bằng phẩm chất văn hóa trong mình, của mình. Chức năng điều tiết của văn hóa thể hiện rõ trong quan hệ trên.

Nhận diện vai trò điều tiết của văn hóa trong đời sống hiện đại

Ở Việt Nam, có nhiều nhà khoa học nỗ lực xác định và nhận diện văn hóa. Liên quan đến vấn đề chức năng điều tiết của văn hóa, chỉ xin trích dẫn một quan điểm của Nhà văn hóa học lão thành Vũ Khiêu. Ông xác định: "Văn hóa thể hiện trình độ được vun trồng của con người, của xã hội... Văn hóa là trạng thái con người ngày càng tách khỏi giới động vật, ngày càng *xóa bỏ* những đặc tính của động vật để *khẳng định những đặc tính của con người*" (Vũ Khiêu, *Góp phần nghiên cứu cách mạng tư tưởng - văn hóa*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội, 1987, tr.8).

Để có thể "xóa bỏ những đặc tính của động vật" và "khẳng định những đặc tính của con người", con người phải tự thay đổi, biến đổi và tự điều chỉnh để phát triển. Sự hình thành các phẩm chất văn hóa sẽ giúp cho con người thực hiện được quá trình trên. Trong nhận diện về văn hóa của mình, GS Vũ Khiêu đã gián tiếp đề cập đến quá trình điều tiết sâu sắc của văn hóa để con người tách khỏi giới động vật và "khẳng định những đặc tính của con người", điều đó diễn ra như một quy luật khách quan.

Hội nghị quốc tế bàn về chính sách văn hóa họp tại Mexico tháng 8.1982 đã đưa ra một sự nhận diện chung và toàn diện về văn hóa. Xin được trích thành hai nội dung:

Thứ nhất, một cách nhìn tổng quát về văn hóa, trong ý nghĩa rộng nhất, văn hóa là tổng thể những nét riêng biệt về tinh thần và vật chất, trí tuệ và cảm xúc quyết định tính cách của một xã hội hay một nhóm người trong xã hội. Văn hóa bao gồm nghệ thuật và văn chương, những lối sống, những quyền cơ bản của con người, những hệ thống các giá trị, những tập tục và tín ngưỡng.

Thứ hai, Tuyên bố chung của Hội nghị khẳng định: "Văn hóa đem lại cho con người khả năng suy xét (tự suy ngẫm) về bản thân. Chính nhờ văn hóa làm cho chúng ta trở thành sinh vật đặc biệt nhân bản, có lý tính, có *óc phê phán và dấn thân một cách đạo lý (cam kết về mặt đạo đức)*. Chính nhờ văn hóa mà chúng ta nhận rõ các giá trị và đưa ra *sự lựa chọn*. Chính nhờ văn hóa mà con người *tự thể hiện*, *tự ý thức* được bản thân, nhận ra sự *thiếu hoàn thiện* của mình, xem xét những thành tựu của mình, tìm kiếm không mệt mỏi...".

Hầu như tất cả các từ được sử dụng ở vế thứ hai này đều trực tiếp đề cập đến vai trò điều tiết của văn hóa, chính là các nhân tố tạo thành nội hàm của khái niệm "hệ điều tiết", như *tự suy xét, óc phê phán, cam kết về mặt đạo đức, sự lựa chọn, tự thể hiện, nhận ra sự thiếu hoàn thiện...* Và thật thú vị, một thời gian sau, trong lời tuyên bố mở đầu cho "Thập kỷ văn hóa vì phát triển", Tổng Giám đốc của Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên Hợp Quốc (UNESCO) đã khẳng định đồng thời vai trò đặc biệt quan trọng của văn hóa nói chung và *vai trò điều tiết của văn hóa* nói riêng: "Kinh nghiệm của hai thập kỷ vừa qua cho thấy rằng, trong mọi xã hội ngày nay, bất luận ở trình độ kinh tế nào hoặc xu hướng chính trị và kinh tế nào, văn hóa và phát triển là hai mặt gắn liền với nhau. Nước nào tự đặt cho mình *mục tiêu phát triển kinh tế tách rời môi trường văn hóa* thì nhất định sẽ xảy ra *mất cân đối nghiêm trọng*, cả kinh tế, văn hóa và *tiềm năng sáng tạo của nước ấy sẽ bị suy yếu...*

Phát triển cần thừa nhận văn hóa giữ *vị trí trung tâm* và *vai trò điều tiết xã hội...*". Như vậy, từ tổng kết sâu sắc thực tiễn đương đại, UNESCO đã đi tới khẳng định rõ ràng chức năng điều tiết xã hội của văn hóa, gắn chức năng đó với phát triển và chỉ ra các thành tố cơ bản tạo thành nội hàm của hệ điều tiết văn hóa. ■

(Còn tiếp)

Thử thách cho bơi Việt Nam

● THU SÂM

Với Nguyễn Huy Hoàng và các đồng đội, SEA Games 33 không chỉ là hành trình tranh tài tại đấu trường khu vực mà còn là bài kiểm tra bản lĩnh trong bối cảnh tương quan lực lượng môn bơi đang thay đổi mạnh mẽ.

Huy Hoàng và các đồng đội đang tập luyện đầy quyết tâm cho mục tiêu vàng tại SEA Games 33 Ảnh: QUÝ LƯỢNG

Những thành tích mà Huy Hoàng giành được ở đấu trường châu lục thời gian qua có thể khiến nhiều người nghĩ rằng SEA Games sẽ "nhẹ nhàng" hơn, nhưng thực tế lại hoàn toàn ngược lại. Đường đua xanh khu vực vốn chưa bao giờ dễ dàng, đặc biệt khi Singapore và Thái Lan đang bước vào chu kỳ đầu tư mạnh nhất.

Ở Đông Nam Á, Singapore vẫn được xem là "ngọn hải đăng" của môn bơi. Tại SEA Games năm 2023, họ giành tới 22 HCV trong tổng số 39 nội dung của môn bơi, con số phản ánh chiều sâu lực lượng và sự bền bỉ trong quá trình đào tạo. Trước đó tại SEA Games năm 2022, đội bơi đảo quốc sư tử cũng giành tới 21 HCV. Sức mạnh của Singapore không chỉ đến từ một vài cá nhân nổi bật, mà nằm ở cấu trúc phát triển đồng bộ, từ hệ thống đào tạo trẻ đến việc ứng dụng khoa học công nghệ trong huấn luyện.

Sau thời kỳ của Joseph Schooling, họ nhanh chóng chuyển giao thế hệ với những gương mặt hàng đầu khu vực như Quah Zheng Wen giàu kinh nghiệm, Quah Jing Wen mạnh các nội dung bướm và hỗn hợp, hay Quah Ting Wen người duy trì phong độ ổn định suốt nhiều kỳ SEA Games. Bên cạnh đó, lớp VĐV trẻ như Jonathan Tan - đạt chuẩn Olympic ở cự ly 50m và 100m tự do, Teong Tzen Wei - được mệnh danh là "tia chớp Singapore", hay Gan Ching Hwee - nổi bật ở các nội dung dài, đang tạo ra sự chuyển động đầy sức nặng cho đội tuyển.

Bên cạnh Singapore, Thái Lan cũng đang thể hiện tham vọng rõ rệt. Lực lượng trẻ đông đảo, đồng đều, được đầu tư huấn luyện bài bản giúp bơi Thái Lan có khả năng cạnh tranh trực tiếp với Singapore ở nhiều nội dung, đặc biệt là nhóm nội dung nữ nơi Việt Nam đang thiếu hụt nhân sự sau thời kỳ Ánh Viên. Ở các cự ly ngắn, Malaysia và Indonesia tiếp tục sở hữu những VĐV tốc độ cao, có khả năng tạo đột biến. Khi toàn khu vực đều tăng tốc chuẩn bị trong hai năm qua, bơi Việt Nam chắc chắn sẽ gặp nhiều thách thức nếu muốn bảo vệ vị thế và thành tích đã đạt được trong thời gian qua.

Trong bối cảnh đó, đội tuyển Bơi Việt Nam đã chuẩn bị cho SEA Games 33 bằng kế hoạch bài bản và nghiêm túc. Từ ngày 6.11, đội tuyển gồm 20 thành viên đã lên đường sang Nam Ninh (Trung Quốc) tập huấn chuyên sâu trong vòng một tháng. Địa điểm tập huấn là một trong những trung tâm huấn luyện thể thao hiện đại của Trung Quốc với các trang thiết bị tập luyện theo chuẩn quốc tế. Đây là giai đoạn huấn luyện nâng cao sức bền, kỹ thuật chuyên môn và làm quen với trạng thái thi đấu của các vận động viên.

Điểm mạnh của đội tuyển bơi Việt Nam là các nội dung trung bình và dài, trong đó giữ vai trò trụ cột là kình ngư Nguyễn Huy Hoàng. VĐV người Quảng Bình đang bước vào kỳ SEA Games này với tinh thần tập trung cao độ. Sau những thành tích nổi bật ở đấu trường châu lục, Hoàng vẫn giữ được thái độ khiêm nhường và ý thức rõ áp lực cạnh tranh ngày càng lớn. Hoàng chia sẻ rằng mỗi kỳ SEA Games không chỉ là mục tiêu thành tích mà còn là thách thức về tâm lý, bản lĩnh và sự ổn định. Chính vì vậy, đợt tập huấn tại Trung Quốc giúp anh cải thiện đáng kể về sức bền và kỹ thuật, tạo tiền đề để thi đấu với phong độ cao nhất.

Điểm sáng của đội tuyển còn nằm ở lớp VĐV trẻ như Võ Thị Mỹ Tiên, Nguyễn Khả Nhi, Nguyễn Thúy Hiền, Dương Văn Hoàng Quy và Trần Văn Nguyễn Quốc… Những gương mặt này đang trưởng thành nhanh chóng qua từng giải đấu, mang đến sự tươi mới và nguồn năng lượng tích cực cho đội tuyển. Sự kết hợp giữa kinh nghiệm của Hoàng và sức bật của lớp trẻ tạo nên diện mạo hài hòa, có chiều sâu và đủ khả năng cạnh tranh ở nhóm nội dung trung bình và dài, vốn là thế mạnh truyền thống của Việt Nam.

Giới chuyên môn nhận định rằng nếu giữ vững điểm rơi phong độ, bơi Việt Nam hoàn toàn có thể giành từ 5-7 HCV, con số phù hợp tương quan lực lượng nhưng vẫn đòi hỏi nỗ lực vượt ngưỡng ở từng nội dung. SEA Games 33 được dự báo có chất lượng chuyên môn rất cao khi Singapore, Thái Lan, Indonesia, Malaysia và Philippines đều đưa lực lượng mạnh nhất và được dẫn dắt bởi các chuyên gia hàng đầu thế giới. Điều đó càng nhấn mạnh yêu cầu về sự tập trung tối đa, tinh thần đoàn kết và ý chí thi đấu vì màu cờ sắc áo đối với đội tuyển Việt Nam.

Ngày 5.12, đội sẽ trở về nước để chuẩn bị những khâu cuối cùng trước khi lên đường sang Thái Lan ngày 7.12. Từ ngày 10.12, đội tuyển bơi bước vào các nội dung thi đấu đầu tiên. Sau giai đoạn chuẩn bị nghiêm túc, sự quyết tâm của Huy Hoàng và các đồng đội đang mở ra hy vọng về một kỳ SEA Games nhiều dấu ấn, nơi bơi Việt Nam tiếp tục khẳng định vị thế của mình trên đấu trường khu vực.

Dựa vào phân tích tương quan lực lượng, chắc chắn cuộc chiến cạnh tranh huy chương tại SEA Games tới sẽ không hề dễ dàng nhưng với ý chí, nghị lực và tinh thần không bao giờ từ bỏ của người Việt Nam, các vận động viên đội tuyển bơi quốc gia đang nỗ lực, quyết tâm đạt thành tích tốt nhất tại SEA Games 33 và hướng tới mục tiêu dài hơn tại Asian Games và Olympic. ■

Lễ xuất quân dự SEA Games 33 của Đoàn Thể thao Việt Nam

Chiều nay 28.11, Lễ xuất quân Đoàn Thể thao Việt Nam lên đường tham dự SEA Games 33 sẽ được tổ chức tại Hà Nội. Dự kiến buổi lễ có sự tham dự của Lãnh đạo Đảng, Nhà nước; lãnh đạo Bộ VHTTDL; Ủy ban Olympic Việt Nam; đại diện các Liên đoàn, Hiệp hội thể thao quốc gia; đại diện huấn luyện viên và vận động viên của Đoàn Thể thao Việt Nam.

Năm nay, Đoàn Thể thao Việt Nam tham dự SEA Games 33 với hơn 1.000 thành viên gồm 1 Trưởng đoàn; 3 Phó Trưởng đoàn và các cán bộ, nhân viên y tế; lãnh đội; chuyên gia; huấn luyện viên; vận động viên thi đấu ở 47 môn thể thao và phân môn. Đây là lực lượng được Thể thao Việt Nam chuẩn bị kỹ lưỡng nhằm chuẩn bị cho mục tiêu tại SEA Games năm nay và các nhiệm vụ liên thông tại đấu trường Asian Games và Olympic.

Trưởng đoàn Thể thao Việt Nam tại SEA Games 33 là Phó Cục trưởng Cục Thể dục Thể thao Việt Nam Nguyễn Hồng Minh. Trên cơ sở đánh giá chuyên môn, kết quả huấn luyện, phân tích tương quan lực lượng với các nước, Đoàn Thể thao Việt Nam phấn đấu đạt thành tích cao nhất.

Lễ xuất quân là sự kiện có ý nghĩa quan trọng nhằm động viên tinh thần, khích lệ ý chí thi đấu của các vận động viên trước khi lên đường làm nhiệm vụ; đồng thời thể hiện sự quan tâm sâu sắc của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội đối với sự nghiệp phát triển thể thao nước nhà. Sự kiện cũng ghi nhận nỗ lực của đội ngũ huấn luyện viên, chuyên gia và cán bộ, cùng sự đồng hành, hỗ trợ của các tổ chức, doanh nghiệp trong quá trình chuẩn bị cho Đoàn Thể thao Việt Nam tham dự SEA Games 33 như: Công ty TNHH Một thành viên Herbalife Việt Nam, Công ty cổ phần Động lực, Công ty TNHH Dược phẩm Hisamitsu Việt Nam...

SEA Games 33 diễn ra tại Thái Lan với 55 môn thể thao, 274 nội dung tranh huy chương. Sự kiện dự kiến tiếp đón hơn 12.500 VĐV, là một trong những Đại hội quy mô nhất trong lịch sử.

T.S

TEQBALL THAM DỰ SEA GAMES 33:

Nỗ lực cho lần đầu tiên

● **Bài, ảnh: HOÀNG ANH**

Tại SEA Games 33, Teqball lần đầu tiên được đưa vào chương trình thi đấu. Để chuẩn bị cho kỳ đại hội này, Teqball Việt Nam với lực lượng đa phần là các VĐV, HLV của TP.HCM trong thời gian qua đã và đang tích cực chuẩn bị với các chương trình tập luyện, tập huấn nâng cao chuyên môn và các giải đấu được tổ chức để tích lũy, tạo bước chạy đà hoàn hảo cho kỳ đại hội ở Thái Lan.

Teqball là môn thể thao mới du nhập vào Việt Nam, kết hợp giữa bóng đá, cầu mây và bóng bàn, được chơi trên một mặt bàn cong đặc trưng. TP.HCM là địa phương phát triển Teqball, thu hút sự tham gia đông đảo của nhiều người. Môn thể thao này tạo được sức hút lớn nhờ kỹ thuật đẹp mắt, tính giải trí cao, đối đầu gay cấn…

Trong hơn một năm qua, đã có những giải đấu, khóa đào tạo chuyên môn được trang bị dụng cụ tập luyện góp phần giúp Teqball phát triển rộng khắp trên địa bàn TP.HCM. Điều này cho thấy nỗ lực của ngành Thể thao TP.HCM trong việc phát triển bộ môn Teqball. Với định hướng lâu dài và hệ thống hỗ trợ chuyên môn bài bản, Teqball TP.HCM nói riêng và Việt Nam nói chung đang từng bước tạo nền tảng vững chắc để vươn ra khu vực và quốc tế. Đó cũng là cơ sở để Teqball Việt Nam chuẩn bị cho SEA Games 33.

Giữa năm 2024, ngành Thể thao TP.HCM đã có chuyến khảo sát, học tập kinh nghiệm tại Hungary và Tây Ban Nha, nơi có phong trào Teqball phát triển bậc nhất thế giới. Để rồi sau đó, TP.HCM tổ chức thành công Giải Teqball vô địch thế giới vào cuối năm 2024, thu hút 221 VĐV từ 95 quốc gia và vùng lãnh thổ tham dự, với tổng cộng 301 trận đấu. Dù lần đầu tham dự nhưng đội tuyển Teqball Việt Nam đã góp mặt ở tất cả các nội dung thi đấu, bao gồm đơn nam, đơn nữ, đôi nam, đôi nữ và đôi nam nữ. Tuy không thể tiến sâu nhưng các VĐV Việt Nam đã có một giải đấu bổ ích, việc thi đấu, va chạm với các đối thủ hàng đầu thế giới đã giúp họ có thêm kinh nghiệm, sự tích lũy để phát triển chuyên môn sau này.

Cuối tháng 6 năm nay, giải Teqball vô địch TP.HCM lần đầu tiên được tổ chức thu hút sự tham dự của hơn 100 VĐV, đến từ 12 đơn vị. Giải đấu này cũng là cơ sở để Teqball TP.HCM tuyển chọn lực lượng, thành lập ĐTQG gồm 10 VĐV (5 nam và 5 nữ) và 3 HLV sang Hungary tập huấn. Sau đó, chương trình tập huấn nâng cao chuyên môn cho các VĐV, HLV đội tuyển Teqball TP.HCM (nòng cốt của ĐTQG) đã diễn ra tại TP.HCM với sự giảng dạy của các chuyên gia đến từ Liên đoàn Teqball thế giới. Đây là hoạt động chuyên sâu với các nội dung gồm huấn luyện kỹ - chiến thuật cho VĐV và nâng cao năng lực cho đội ngũ HLV Việt Nam.

Theo HLV Lê Thanh Tùng của đội tuyển Teqball Việt Nam, trước thềm SEA Games 33, Ban huấn luyện đội sẽ sàng lọc để chọn ra 10 VĐV cho đội hình chính thức tham dự Đại hội. Trong đó, các VĐV là những thành viên từng dự giải Teqball vô địch thế giới 2024, cũng như được tuyển chọn từ Giải vô địch Teqball TP.HCM 2025 vừa qua. Đa phần các VĐV của đội đều xuất thân từ môn cầu mây, đá cầu, bóng đá, do vậy các tuyển thủ đã có sẵn nền tảng tốt và bắt nhịp với Teqball rất nhanh. Thời gian qua, đội tuyển tích cực luyện tập để chuẩn bị và sẽ nỗ lực thi đấu trong lần đầu tiên tham dự SEA Games.

Ở kỳ Đại hội này, môn Teqball sẽ thi đấu các nội dung: Đơn nam, đơn nữ, đôi nam, đôi nữ và đôi nam nữ. Rất khó để các nước trong khu vực có thể tranh HCV với Thái Lan bởi họ là quốc gia có nền Teqball phát triển hàng đầu thế giới (tại Giải vô địch thế giới 2024, Thái Lan nhất toàn đoàn khi giành ngôi vô địch ở 4/5 nội dung gồm: Đơn nữ, đôi nam, đôi nữ và đôi nam nữ). Do vậy mà mục tiêu của Teqball Việt Nam là thi đấu cố gắng hết sức, phấn đấu tranh chấp huy chương.

SEA Games 33 sẽ không chỉ là một giải đấu đơn thuần, mà còn là cột mốc quan trọng đánh dấu sự hiện diện chính thức của Tepball Việt Nam trên đấu trường khu vực. Nếu thành công, đây sẽ là nền tảng để môn thể thao này phát triển rộng rãi trong nước, thu hút thêm nhiều VĐV trẻ và được đầu tư bài bản hơn. Với sự chuẩn bị kỹ lưỡng, tinh thần quyết tâm và sự đồng hành của người hâm mộ, Tepball Việt Nam hoàn toàn có thể mơ về một hành trình đáng nhớ tại SEA Games 33. Dù kết quả cuối cùng thế nào, việc góp mặt và thi đấu hết mình đã là bước tiến lớn, chứng minh khát vọng vươn lên của thể thao Việt Nam ở một môn mới mẻ nhưng đầy triển vọng.■

Các VĐV Teqball sẽ nỗ lực thi đấu hết mình vì màu cờ sắc áo

TIN THỂ THAO

Thể thao người khuyết tật xuất quân ngày 16.12

Lễ Xuất quân của Đoàn thể thao người khuyết tật Việt Nam tham dự ASEAN Para Games 13, dự kiến diễn ra vào ngày 16.12 tại hội trường Bảo tàng Tôn Đức Thắng (TP.HCM) với sự tham dự của trên 80 VĐV, HLV, cán bộ của đội tuyển quốc gia thể thao người khuyết tật khu vực phía Nam chuẩn bị cho ASEAN Para Games 13. Đoàn thể thao người khuyết tật Việt Nam tham dự ASEAN Para Games 13 ở 11 môn thể thao (cờ vua, điền kinh, cầu lông, bóng bàn, bơi, cử tạ, Judo, Boccia, bắn cung, quần vợt, đấu kiếm) với tổng số 141 VĐV và 27 HLV.

ASEAN Para Games 13 được tổ chức tại thành phố Nakhon Ratchasima (Thái Lan) từ ngày 20 - 26.1.2026. Các VĐV sẽ tranh tài ở 19 môn với 536 nội dung.

L.H

Taekwondo tích lũy cho SEA Games 33

Đội tuyển Taekwondo Việt Nam vừa kết thúc chuyến tập huấn tại Hàn Quốc và Iran với những kết quả tích cực về chuyên môn cho từng võ sĩ, trước khi tham dự SEA Games 33. Ban huấn luyện đội cho biết, đội đối kháng nam đã có chương trình tập luyện tại Iran, còn đội nữ tập huấn ở Hàn Quốc. Trong đó, đội đối kháng nam đã được chuyên gia của đội tuyển Iran trực tiếp chỉ đạo chuyên môn để chuẩn bị kỹ lưỡng hướng tới SEA Games 33. Đội đối kháng nữ tập huấn tại Hàn Quốc có đầy đủ gương mặt hàng đầu như: Trương Thị Kim Tuyền, Bạc Thị Khiêm, Trần Thị Ánh Tuyết… Theo đánh giá của Ban huấn luyện, quãng thời gian tập huấn tại Hàn Quốc đã giúp võ sĩ nữ của Việt Nam gia tăng thêm chuyên môn và đảm bảo được tâm lý tự tin để sẵn sàng thi đấu.

Hiện tại, Taekwondo Việt Nam còn đội hình biểu diễn quyền đang tập huấn ở Hàn Quốc và đội sẽ kết thúc tập huấn ngày 30.11. Trong khi đó, các thành viên nội dung đối kháng tiếp tục duy trì tập luyện ở Hà Nội và TP.HCM, sau đó lên đường sang Thái Lan vào ngày 8.12.

H.L

Tuyển Kickboxing dự giải thế giới

Tại Giải Kickboxing vô địch thế giới 2025 diễn ra ở UAE đến ngày 30.11, đội tuyển Kickboxing Việt Nam có 20 võ sĩ tham dự. Một số gương mặt nổi bật của đội dự giải như Lê Thanh Trí, Dương Thị Hồng Nhung, Phan Trọng Quý, Bùi Minh Khả Tú, Bùi Duy Chí Thành, Lê Thị Nhi, Phạm Đình Chiến, Võ Thị Ngọc Phượng, Trần Minh Hậu, Nguyễn Thị Ngọc Ngân, Nguyễn Tuấn Kiệt… Trong số này, võ sĩ Lê Thị Nhi từng giành HCV tại SEA Games 32 ở nội dung Light contact hạng cân 50 kg nữ. Năm ngoái, Lê Thị Nhi từng giành HCV tại giải vô địch châu Á. Vậy nên tuyển thủ này là một trong những gương mặt được chờ đợi giành kết quả cao cho đội tại giải thế giới năm nay.

Ban huấn luyện đội cho biết, giải quy tụ nhiều võ sĩ hàng đầu thế giới, nên các tuyển thủ tham dự hướng đến mục tiêu đạt kết quả tốt và tích lũy thêm chuyên môn. Do thời điểm SEA Games 33 cận kề nên nhóm tuyển thủ trọng điểm của đội không góp mặt ở giải thế giới 2025.

V.H

● Tổng Biên tập: **NGUYỄN ANH VŨ**
● Phó Tổng Biên tập: **PHAN THANH NAM - NGUYỄN VĂN MƯỜI**
● **TÒA SOẠN - TRỊ SỰ VÀ PHÁT HÀNH:**
Số 33 ngõ 294/2 Kim Mã, phường Ngọc Hà, TP Hà Nội - ĐT: 024.37265564 - E.mail: baovanhoa@fpt.vn
● **GPXB:** Số 370/GP-BTTTT ngày 05/7/2016 của Bộ Thông tin và Truyền thông

● **VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM:**
170 Nguyễn Đình Chiểu, phường Xuân Hòa, TP.HCM - ĐT/FAX: 028. 38230890 - 39100922
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TỈNH KHÁNH HÒA:**
211 Thống Nhất, phường Tây Nha Trang, tỉnh Khánh Hòa; ĐT: 0258. 3825008
● **TRỤ SỞ VĂN PHÒNG ĐẠI DIỆN PHÍA NAM TẠI TP ĐÀ NẴNG:**
12 Trương Hán Siêu, phường An Hải, TP Đà Nẵng - ĐT: 0236. 3897798

● **Chế bản:** Báo Văn Hóa
● **In tại:** Cty CP In Công đoàn Việt Nam

GIÁ: 5.000đ

Sẵn sàng cho cuộc đua chuyển dịch năng lượng

● HỒNG NHUNG

Trong bối cảnh nhu cầu năng lượng của thế giới ngày càng cao, các quốc gia đang bước vào cuộc đua nhằm giành lợi thế trên bảng xếp hạng chuyển dịch năng lượng. Đây có thể là "đòn bẩy" tạo động lực mạnh mẽ thúc đẩy tiến trình chuyển đổi sang các nguồn năng lượng sạch, bền vững. Chưa bao giờ nhân loại chứng kiến một làn sóng chuyển dịch năng lượng mạnh mẽ như vậy.

Quá trình chuyển đổi sang năng lượng sạch đang diễn ra mạnh mẽ Ảnh: GETTY

Báo cáo Thúc đẩy chuyển đổi năng lượng hiệu quả năm 2025 của Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF) ghi nhận những bước tiến quan trọng trong nỗ lực giảm phát thải. WEF đã đánh giá hệ thống năng lượng của 118 quốc gia dựa trên ba trụ cột: Hiệu quả - an ninh - bền vững, đồng thời xem xét năm yếu tố về mức độ sẵn sàng, bao gồm cam kết chính trị, tài chính - đầu tư, đổi mới sáng tạo, cơ sở hạ tầng và nguồn nhân lực.

Năm 2025, 65% quốc gia cải thiện điểm số Chỉ số Chuyển đổi Năng lượng (ETI), trong đó 28% quốc gia đạt tiến bộ đồng thời ở cả ba trụ cột. Trong khi nhiều nền kinh tế phát triển gặp khó khăn do tắc nghẽn lưới điện, giá điện cao và chậm trễ trong giao thiết bị thì một số quốc gia châu Âu và châu Á lại ghi nhận sự gia tăng mạnh mẽ trong đầu tư vào năng lượng sạch.

Theo ông Roberto Bocca, Giám đốc Trung tâm Năng lượng và Vật liệu WEF, thế giới đang chứng kiến những cách tiếp cận toàn diện và triển vọng rõ rệt đối với năng lượng sạch. Đáng chú ý, 28% các quốc gia, gồm các nước tiêu thụ và sản xuất năng lượng lớn như Brazil, Trung Quốc, Mỹ và Nigeria, đã có những tiến bộ đồng đều trên nhiều phương diện.

Bên cạnh đó, báo cáo của WEF cũng cho thấy ba quốc gia châu Âu, bao gồm Thụy Điển, Đan Mạch và Phần Lan, tiếp tục dẫn đầu ETI năm 2025 nhờ cam kết chính sách ổn định, cơ sở hạ tầng vững chắc và hệ thống năng lượng carbon thấp. ETI cũng nhấn mạnh tầm quan trọng của chiến lược phù hợp bối cảnh, khả năng phục hồi, tăng cường hợp tác khu vực và toàn cầu trong bối cảnh hệ thống năng lượng phải đối mặt với áp lực khí hậu, xung đột và kinh tế.

Châu Âu hiện sở hữu thị trường tín chỉ carbon phát triển nhất thế giới, với mục đích giảm thiểu phát thải khí nhà kính, góp phần thực hiện mục tiêu giảm thiểu biến đổi khí hậu toàn cầu. EU đã thiết lập cơ chế thị trường tín chỉ carbon với bước đi đầu tiên là triển khai Hệ thống giao dịch khí thải từ năm 2005, để trao đổi giấy phép phát thải, nhằm thúc đẩy giảm phát thải khí nhà kính với chi phí hiệu quả, đồng thời thúc đẩy đổi mới và đầu tư vào công nghệ sạch. Đây là hệ thống giao dịch phát thải khí nhà kính lớn nhất thế giới và được xem là một trong những công cụ chính sách quan trọng nhất giúp EU ứng phó với thách thức biến đổi khí hậu toàn cầu ngày càng nghiêm trọng hơn.

Tại Mỹ, chính phủ và các doanh nghiệp cũng tích cực xây dựng các sàn giao dịch tín chỉ carbon để thúc đẩy quá trình chuyển đổi xanh. Hay Canada áp dụng cách tiếp cận linh hoạt hơn, cho phép các tỉnh, bang tự thiết kế cơ chế định giá carbon phù hợp với điều kiện địa phương, đồng thời thiết lập hệ thống định giá liên bang để bảo đảm thống nhất và giám sát tuân thủ.

Ngoài ra, Canada còn xây dựng mối quan hệ đối tác thông qua Chương trình Khí thải và Chất lượng Khí quyển, nhằm tạo ra cơ hội cho các doanh nghiệp tham gia thị trường carbon và đóng góp vào việc giảm thiểu khí thải. Chính phủ Canada cũng đưa ra các chính sách khuyến khích doanh nghiệp và người tiêu dùng sử dụng năng lượng sạch và giảm thiểu khí thải, đồng thời tăng cường hợp tác với các đối tác toàn cầu thúc đẩy sự hình thành của thị trường carbon quốc tế.

Tại châu Á, Nhật Bản hiện là quốc gia tiên phong xây dựng thị trường carbon. Chính phủ Nhật Bản đã đầu tư vào các chương trình hỗ trợ phát triển năng lượng tái tạo và tăng cường hiệu quả năng lượng. Nhật Bản cũng chính thức áp dụng thuế carbon từ năm 2012 dưới tên gọi Thuế giảm thiểu biến đổi khí hậu, phản ánh cách tiếp cận thận trọng và hiệu quả về chính sách khí hậu.

Với Việt Nam, Luật Bảo vệ Môi trường (sửa đổi) năm 2020 đã đặt nền móng quan trọng cho việc định giá carbon với lộ trình rõ ràng, hướng tới mục tiêu thực hiện chính thức vào năm 2028. Cụ thể, đề án thành lập và phát triển thị trường carbon tại Việt Nam đặt mục tiêu xây dựng khuôn khổ pháp lý, thí điểm sàn giao dịch carbon trong giai đoạn 2025-2028 và vận hành chính thức vào năm 2029.

Học hỏi kinh nghiệm quốc tế, Việt Nam hướng tới mục tiêu phát triển thị trường carbon nhằm thúc đẩy cam kết giảm phát thải trong Đóng góp do quốc gia tự quyết định với chi phí thấp, đồng thời tạo nguồn tài chính mới cho hoạt động giảm phát thải. Điều này sẽ góp phần vào quá trình chuyển đổi xanh và tiến tới mục tiêu phát thải ròng bằng 0 vào năm 2050. ■

CÂU CHUYỆN VĂN HÓA

Ngưỡng 16

● THANH HÀ

Một trong những câu chuyện nóng trong ngày 26.11 là hai thiếu niên 15 tuổi tại Australia đã nộp đơn kiện Chính phủ lên Tòa Tối cao, nhằm chặn lệnh cấm trẻ dưới 16 tuổi sử dụng mạng xã hội, trước khi luật có hiệu lực từ 10.12 năm nay. Lý do kiện, theo tổ chức hậu thuẫn hai nguyên đơn 15 tuổi, luật đã "vi hiến". Cũng không chỉ có hai thiếu niên, một số nền tảng mạng xã hội, trong đó YouTube được cho là cũng đang cân nhắc kiện Canberra vì bị hạn chế phổ biến nội dung chính trị.

Tuy nhiên, Canberra phản bác, nói luật nhằm bảo vệ trẻ em trước tin giả, bắt nạt và tác hại tới sức khỏe.

Điều an ủi với Chính phủ Australia, trái ngược với thái độ phản đối của một bộ phận chủ nhân "nhí" và các nền tảng mạng xã hội, phần lớn các bậc phụ huynh ủng hộ. Theo các cuộc thăm dò ý kiến mới nhất, 77% người dân Australia bày tỏ mong muốn thực thi quy định hạn chế trẻ em dùng mạng xã hội. Nếu được áp dụng từ 10.12, hơn 1 triệu tài khoản dưới 16 tuổi sẽ bị xóa trên các nền tảng lớn. Danh sách lệnh cấm gồm 18 nền tảng mạng xã hội. Cơ quan quản lý cảnh báo rằng danh sách này không cố định và có thể tiếp tục mở rộng.

Australia cũng không phải đơn thương độc mã, nhiều quốc gia khác cũng đã hoặc đang có động thái tương tự. Malaysia đang lên kế hoạch cấm người dùng dưới 16 tuổi truy cập mạng xã hội bắt đầu từ năm 2026, nhằm bảo vệ trẻ em khỏi những nguy cơ trực tuyến. Đây là một phần trong nỗ lực của quốc gia này để hạn chế quyền truy cập vào các nền tảng kỹ thuật số, giữa bối cảnh lo ngại về an toàn cho giới trẻ. Ngày 23.11 vừa qua, ông Fahmi Fadzil, Bộ trưởng Truyền thông Malaysia thông báo rằng chính phủ đang nghiên cứu các biện pháp mà Australia và một số quốc gia khác đã áp dụng để thiết lập giới hạn độ tuổi sử dụng mạng xã hội. Nhấn mạnh tầm quan trọng của việc bảo vệ trẻ em khỏi các mối đe dọa trực tuyến như bắt nạt, lừa đảo tài chính và lạm dụng tình dục, vị Bộ trưởng nhấn mạnh: Chúng tôi hy vọng năm sau, các nền tảng mạng xã hội sẽ tuân thủ quyết định của chính phủ, đó là cấm người dưới 16 tuổi mở tài khoản.

Tại Mỹ, Luật liên bang về việc sử dụng mạng xã hội của thanh thiếu niên tại Mỹ hiện ở mức độ hạn chế. Theo Quy định về Bảo vệ Quyền riêng tư trực tuyến trẻ em, trẻ em dưới 13 tuổi cần có sự đồng ý của phụ huynh trước khi đăng ký tài khoản trên các nền tảng như TikTok, Facebook và X. Gần đây, Đạo luật Bảo vệ trẻ em trên mạng xã hội đã được ban hành, yêu cầu các nền tảng mạng xã hội phải xác minh độ tuổi của người dùng.

Tại Đan Mạch, Bộ Số hóa nước này vừa công bố quy định mới về độ tuổi tối thiểu được phép sử dụng một số mạng xã hội, cụ thể là 15 tuổi. Tuy nhiên, thông báo này không chỉ rõ danh sách các nền tảng mạng xã hội bị điều chỉnh và cũng không đề cập đến cơ chế thực thi quy định.

Pháp còn đi trước, khi từ năm 2023 Chính phủ nước này ban hành luật cấm trẻ em dưới 15 tuổi truy cập các dịch vụ trực tuyến mà không có sự đồng ý của phụ huynh. Luật này được đưa ra trong bối cảnh quy định về dữ liệu của EU cho phép thanh thiếu niên từ 16 tuổi trở lên mới có quyền đồng ý cho việc xử lý dữ liệu cá nhân. Tại Đức, thanh thiếu niên trong độ tuổi từ 13-16 cần có sự đồng ý của phụ huynh để sử dụng mạng xã hội. Mặc dù quy định này có phần khiêm tốn, nhưng cần lưu ý rằng mức độ sử dụng mạng xã hội ở Đức vẫn thấp hơn so với nhiều quốc gia khác.

Xưa nay hầu hết các quốc gia đều cấm trẻ em và thanh thiếu niên dưới 16 hoặc 18 tuổi hút thuốc và uống rượu. Bây giờ bổ sung thêm một "chất" gây nghiện khác. Thuốc lá và rượu gây tổn hại về thể chất, nhưng mạng xã hội - với trẻ em - gây tổn thất cả thể chất lẫn tinh thần. Vì vậy, không có gì lạ khi lệnh cấm trẻ dưới 16 tuổi sử dụng mạng xã hội được phần lớn các bậc phụ huynh ủng hộ và nhiều nước đang nghiêm túc xem xét.■